

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:rII

Nov

1948

Pris 65 öre

Sillfiske på Island — se artikel.

Rederiaktiebolaget

IRIS

STOCKHOLM

Telegr. "Clasabra"

Tel. 11 71 00, 10 49 45

S/S "Rigel"	6450 d.w.
S/S "Lestris"	4300 „
S/S "Polaris"	3775 „
S/S "Jupiter"	3200 „
S/S "Orion"	3000 „
S/S "Atair"	2990 „

Allmogevävnader

Sven Andersson

Tel. 109 67

BORAS

Tel. 190 37

GAVLEVERKENS

Gasspisar — Vedspisar — Vattenvärmare
I modernaste konstruktion och arkitektur
Tackjärnsgjuteri — modellverkstad
Mek. verkstad — emaljverk

GAVLEVERKEN AB

Tel. 3643

GÄVLE

Tel. 3643

AKTIEBOLAGET NYFORS JÄRNVAROR

Nyforsgatan 9, Eskilstuna
Tel. 319 31, 344 95

★

Väl sorterad Järnhandel

Lastbilscentralen

Smedjegatan 30, Luleå

Ombesörja: Lastbilstransporter av
alla slag, Levererar Gjutgrus, Mur-
sand, Gårdsgrus. Allt till bestämda
priser. — Införda offert.

Telefoner 3520, 4255

Föreståndarens bostad 3205

BRÖDERNA OLSSONS BILVERKSTAD

MOKORSET

Tel. Myssje 46, anknytn. bostaden

Fullständig bilservice

Texaco bensin och oljor

AB Figeholms Bruk Figeholm

Tillverka:

PRESSPAN för elektriskt ändamål av högsta
kvalitet och med största genomslagshållfasthet

Textilpresspan — Bokbinderipresspan
Jacquardkort — Registerkartong

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Kocksgatan 15, Stockholm

Tel. 41 39 99 o. 44 40 40 (Växel) Postgiro 95 00 11

Prenumerationspris: Helår 7:—, halvår 4:—

NOVEMBER 1948

Utkommer en
gång i månaden
11:e årgången

Ansvarig utgivare:
EINAR HILLER

Redaktör:
SIXTEN HAMMARBERG

Ägare:

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Landstingen går vidare...

Landstingen har huvudansvaret för en betydande del av vårt lands sjukvård tillsammans med många andra arbetsuppgifter. Och med åren ha dessa uppgifter svällt ut och blivit flera. De digra rapporterna från landstingens sammanträden landet runt äro tillräckliga bevis för detta förhållande. En landshövding uttryckte sin åsikt om situationen ganska träffande genom att för det samlade landstinget inom sitt län påvisa, "att det kommer inte att dröja alltför länge innan landstingsveckan blivit en alltför trång kostym . . ." På en vecka hinner man inte så mycket. Snart få vi kanske erfara att "lille bror" (landstinget) i likhet med "store bror" (riksdagen) måste taga utsträckt tid för att hinna igenom alla frågor på dagordningen. Man måste även taga denna växande verksamhet i skärskådande, när det gäller våra speciella problem i anslutning till sanatorievården, som intager en framskjuten plats på landstingens arbetsprogram. Hur ofta ha vi inte i tidningsspalter och på andra sätt tagit del av landstingens intresse och målmedvetna arbete att framskapa ett tillräckligt antal vårdplatser. Och ibland ha vi själva varit vittne till en sjukhusdirektions stolta segertåg genom ett sjukhus, där man med tillfredsställelse gläntat på dörrarna och sett patienterna prydligt uppradade i sina sängar, eller inspektioner på läkarmottagningarna med beskådande av förstklassig utrustning och tekniska finesser, där bl. a. en nyinmonterad röntgenapparat stått färdig, skinande blank och beredd att avslöja våra kroppsliga brister och krankligheter. Och sedan ha vi sett den tillfredsställda skaran "landstingsgubbar" försvinna genom svängdörrar och sjukhuskorridorer. Och trots att vi inte missunnat dem glädjen och tillfredsställelsen över anblicken av en god sjukvårds arsenal är det andra problem vi med eldskrift skulle ha viljat belyst för denna samlade socialvårds- och sjukvårdsexpertis: Att det finns problem även sedan man skrivits ut från sjuk-

huset, att det finns en skarv mellan utskrivningen och friskförklarigen som utgör den kanske svåraste perioden för patienten innan han övervunnit alla de faser av sjukdomen vilka en skinande blank röntgenapparat avslöjat. Det är med något av denna kontrastbild på näthinnan — skillnaden mellan sjukvård och eftervård — som man med särskilt stor tillfredsställelse tager del av referaten från årets landstingssammanträden landet runt. Man tycks överlag ha brutit sig ut ur den snäva vinkel inom vilken sjukvårdsproblemen hittills rört sig och gått in på nya vägar. Det finns väl knappast något landsting, där man i år inte väckt någon motion om anslag till arbetsvård, till omskolning och sysselsättning åt dem som drabbats av sjukdomar och andra handicap. Nu kanske någon invänder, att de summor, som anslagits av landstingen för dessa ändamål, äro små och i de flesta fall otillräckliga. Detta är nog en alldeles riktig invändning, men det är nog i många fall inte siffrornas storlek som är det mest viktiga i detta sammanhang. Största framgången ligger nog i att man så allmänt fått landstingens intresse för dessa frågor skarpt markerat — att vi fått folk med intresse för eftervårds- och arbetsvårdsfrågor inom de flesta landsting. Detta är också en garanti för att de behov, som föreligger ute i landet kommer att kartläggas och att praktiska åtgärder kommer att sättas in. Den sammanställning av referat från årets landsting — vilka återfinnes på annan plats i detta nummer — visar klart och tydligt att landstingen i gemen utvidgat sina sjukvårdande och människovårdande uppgifter till hittills försummade områden — till eftervård och arbetsvård åt partiellt arbetsföra. Alla tecken tyder på att vår sjukvårdande verksamhet håller faktiskt på att växa ur den gamla kostymen!

Sixten Hammarberg.

Genom mina sociala

Farliga ord i Svenska akademins ordlista

"Rädd, rädd fruktansvärt rädd — — —" sjöng man visst i en liten visa för några år sedan. Rädslan kan som bekant ta sig många olika uttryck — man kan alltså till och med sjunga om den. Men oftast skriker man väl av rädsla. Och något av ett skrik är det väl också över följande tidningsnotis, som vi saxat ur en stor och vida spridd tidnings spalter. Notisen har hitats under den respektabla rubriken "Fri uppfostran — Social takt".

DISPENSÄR

Är det nödvändigt att sätta ut ordet *dispensär* samt stämpla med TB TB på det kuvert som kallar till noggrannare TBC-undersökning, när människor är så oerhört rädda för TBC-smitta?

En grupp lärare kallades till en rutinmässig obligatorisk tbc-undersökning på dispensären i en av våra större städer. En av plåtarna visade en skuggning, och ägaren till denna lunga kallades upp till dispensären för noggrannare undersökning, och hon kallades medelst fina tjänstekuvert, där det stod DISPENSÄR. Vårdinnan, hos vilken denna arma lärarinna hyrde rum, "fick på stund en ny attack", sa' upp sin hyresgäst, lät desinficera sin våning, varefter hon — flyttade ifrån den. För säkerhets skull! Allt för detta fruktansvärda DISPENSÄR. Lärarinnan blev tillrättad att vila några månader och fara till sitt hem. Även där får hon brev från DISPENSÄREN, brev som så när skrämde slag på hennes föräldrars värdfolk, med vilken familjen delar brevlåda. För att till äventyrs ingen av sin okunnighet ska undgå att bli skrämde av ordet DISPENSÄR, har man till yttermera visso på några av de senaste breven omsorgsfullt stämplat över hela kuvertet TB TB TB, opp och ner och fram och bak.

Säg inte, att denna hyrestant och detta värdfolk var mer än normalt själöpiga. Folk har de mest vidunderliga skräckföreställningar om tbc.

När man då vet, att barnavårdsnämnderna av pur finkänslighet inte ens får sätta ut sina namn inne i breven utan måste begagna sig av täcknamn, när de skriver till sina barnafäder, så tycker man ju att våra socialvårdande organ kunde utsträcka denna försynthet till att begagnas också inom DISPENSÄREN.

F. ö. alldeles fränsett folks inställning till tbc-sjuka, det kan knappast vara dispensärens uppgift att basunera ut att denna adressat har TB TB TB TB, tycker

Väninnan

Som vi ser är det det gamla, seglivade spöket "bacillskräcken" som framträder en smula mera offentligt än vanligt. Symtomen känna vi igen, och tidningsnotisen talar i övrigt för sig själv. Brevet med firmatrycket "DISPENSÄR" var alltså orsaken till all denna uppståndelse, och vi slår upp Svenska Akademins ordlista för att om möjligt hitta det fruktansvärda ordet. Så här lyder texten in extenso: "*dispensär* (-en;

-er) s. Upplysnings o. understödsanstalt för tuberkel-sjuka; hemskydd (mot tuberkulos)"

Huruvida dispensären bör dölja sig under något mera estetiskt tilltalande namn — den frågan kan man givetvis diskutera. Men man kan också ifrågasätta vad man vinner med att dölja saker och ting under olika namn. Nej, det hela bottnar nog i den bristande medicinska allmänbildningen. Hur skulle det gå med hela vår tuberkulosvård, om alla människor voro så hyper-överkänsliga för ord och formuleringar som framgår av vissa "TB TB TB, opp och ner och fram och bak" — förtvivlade insändare? Bakom ordet DISPENSÄR finns en hel organisation av offervilliga och helhjärtade människor, läkare och sjuksystrar, en hel stab av goda krafter, som söka förebygga och reducera verkningarna av tuberkulosjukdomarna. Det bör vara allas vår plikt att stödja detta arbete. Hur skulle det vara om man först och främst gör klart för sig vad man egentligen fruktar, exempelvis genom att skaffa sig vederhäftig upplysning — dispensären står gärna till tjänst — och här skola vi börja med några tänkvärda ord av doktor G. Vallentin:

"En besinningslös bacillskräck måste även anses motverka sitt eget syfte, alldenstund den tvingar många av de sjuka att på allt sätt dölja sin sjukdom, varför smitoförebyggande åtgärder ej kunna vidtagas i den utsträckning, som eventuellt skulle vara erforderligt. Man kan med säkerhet säga, att tuberkulosen utbredning aldrig kommer att på något sätt inskränkas genom en besinningslös bacillskräck. Detta kan ske endast genom på verklig kunskap grundade åtgärder, som uppbäras av en strävan att ej endast skydda de friska från smitta utan även och framför allt av att på allt sätt omhändertaga de sjuka och att så långt i mänsklig makt står hjälpa dem att övervinna sin sjukdom ej endast genom direkta behandlingsåtgärder utan även genom att bereda dem drägliga livsbetingelser, sedan de övervunnit de mest kritiska faserna av sin sjukdom."

Och vi står gärna till tjänst med ytterligare upplysningar om så önskas under mottot: "Fri uppfostran — Social takt." Och kan dispensären hitta på ett trevligare tryck på sina kuvert ha vi ingenting att invända mot detta — men bacillskräcken botar man inte enbart med dylika åtgärder intygar:

Ting.

Standard Hotell

Köpmangatan 30

LULEÅ

CENTRALT - MODERNT - BEKVÄMT

Restaurant med fullst. rättigheter

Tel. 3420 el. namnanrop "Standard Hotell"

i USA på detta område, som man vant sig vid att tro efter att ha sett de trevliga amerikanska filmhemmen eller läst heminredningsreportage i diverse veckotidskrifter.

Men för den amerikanske socialvårdaren har detta med bostadssituationen blivit det mest brännande av alla problem.

Man får inte glömma, att situationen helt enkelt är denna: En tredjedel av USA:s befolkning bor bra, d. v. s. har moderna, bekväma, ljusa, luftiga lägenheter. Det är de bäst betalda av Staternas inkomsttagare. Sedan har vi en tredjedel, som bor i halvmoderna eller "halvbra" bostäder. De kan inte direkt klaga, och de utgör inga problem för socialvården. Men så återstår en tredjedel eller bortåt tolv miljoner familjer, som helt enkelt bor eländigt, och där socialvården i mesta möjliga mån måste försöka rätta till, hjälpa.

I mesta möjliga mån, ja — men resurserna är sorgligt små för att inte säga obefintliga!

Det är bl. a. så, att lönerna i USA inte är så imponerande, som vi har för oss hemma i Sverige. Det ojämförligt största antalet löntagare i staterna har en inkomst inte överstigande två tusen dollar per år. Om man direkt översätter siffran enligt gällande växelkurs, låter den kanske tämligen imponerande. Men det reella värdet, inköpsvärdet har naturligtvis ingen paritet med växelvärdet. Och vad speciellt hyrorna beträffar, har myndigheterna tvingats ta bort hyresstopp för allt vad nybyggda fastigheter gäller, och det betyder givetvis, att även produktionen av nya bostäder är tämligen hög, så betyder denna produktion dock ingen som helst förbättring av det fattigastes förhållanden.

NATURLIGTVIS BYGGS DET ATSKILLIGT I USA just nu. Under år 1946, till exempel påbörjades inte mindre än 1.003.600 nya byggnader, och av dessa fullbordades under året 454.000.

Under fjolåret steg summan av färdigbyggda lägenheter högst betydligt. Då åstadkoms 950.000 nybyggen. Och i år hoppas man kunna överstiga miljonen tämligen avsevärt.

Dessa siffror är givetvis imponerande, men för USA är de otillräckliga. De motsvarar inte stort mer än vad som normalt behövs för att klara invandringen till Staterna från främmande länder, befolkningstillväxten och

Så här ser de fabriksbyggda amerikanska hälsobostäderna ut. Dessa hus serietillverkas — husbyggande på löpande band.

De färdigbyggda husen forslas på lastbilar till bestämmelseorten, och en mindre stad kan faktiskt byggas upp på tre timmar!

det på grund av ingångna äktenskap ökade bostadsbehovet.

För de många slumkvarterens fattiga befolkning finns inte plats i dessa nya bostäder . . .

Orsaken till — eller rättare en av orsakerna — att inte produktionen av nya hus ökas ytterligare, är bristen på arbetskraft inom byggnadsfacket. Före kriget hade Amerika tre miljoner byggnadsarbetare av alla slag. I år har man inte mer än 950.000. Och i januari 1947 var man nere i den fantastiskt låga siffran 485.000. (Jämför detta med våra svenska förhållanden: I vårt lilla land har vi omkring 100.000 byggnadsarbetare.)

Förklaringen är den, att det råder stor osäkerhet på byggnadsfronten en hel del år. Bl. a. därför har de miljoner byggnadsarbetare, som under kriget övergick till annan industri, föredragit att inte återvända till byggnadsbranschen. De har det bättre, där de nu är . . .

HYRESREGLERINGEN I USA har på sätt och vis misslyckats. De före kriget byggda fastigheterna är visserligen priskontrollerade, och hyresstoppet har varit effektivt nog. Men för nya bostäder gäller inga hyresstopp längre. Och för äldre hus i storstäder som New York och Chicago har maximalhyran höjts, så att den nu uppgår till 35 dollar per rum och månad, d. v. s. för en fyrrumsvåning 140 dollar. Att en fattig arbetare, som inte förtjänar mer än trettio dollar i veckan inte kan kosta på sig dylik lyx, är alldeles uppenbart. De måste bo kvar i slumkvarteren, i eländiga, mörka kyff, där råttor och ohyra trivs och förökar sig . . .

Följden blir för myndigheternas del ökade utgifter för sjukvården, ökade utgifter för alkoholistvården — det ligger nära till hands, att folk börjar dricka för att glömma under dylika förhållanden — och större besvär för barnvården.

Socialvårdarna har gång på gång kommit med nya förslag för en effektiv rensning av de många slumkvarter, som är typiska inte bara för New York utan även för småstäder i dagens Amerika.

Om man skall lyckas? Man förlorar inte gärna modet. Men man måste ju medge, att möjligheterna är så små i förhållande till de skyhöga svårigheterna . . .

Vad innehåller Finlands nya tuberkuloslag?

Hotar den Er med polis, böter eller fängelse, eller räcker Eder samhället en hjälpande hand medelst den nya lagen?

Finlands riksdag godkände enhälligt den 11 juni 1948 en ny tuberkuloslag på vilken en statlig kommitté hade arbetat i två år. Riksdagens ekonomiutskott gjorde till regeringens lagförslag mångahanda förändringar, vilka sedan blevo riksdagens beslut. Republikens president har ännu ej befast lagen, men detta kan ske redan under denna höst, härigenom kan lagen träda i kraft den 1 januari 1949. Regeringen skall också utgiva föreskrifter om lagens viktigare detaljer, men lagen har i alla fall fastslagit de viktigaste grundprinciperna för kampen mot tuberkulosen i Finland.

Lagens första kapitel behandlar ordningsförfattningen för bekämpandet av tuberkulosen. Denna sjukdom kan vara av lindrig art, men i vissa skeden är den smittosam. Denna fara tvingar samhället att skydda sina medlemmar mot den genom ett resolut arbete för bekämpandet av sjukdomen. Detta sker genom att sjukdomsfallen tages under behandling och att möjligheterna till sjukdomens spridning begränsas effektivt.

Övervakandet och ledandet av detta bekämpande tillhör medicinalstyrelsen. Landet skall uppdelas i tuberkulosdistrikt. I dessa distrikt skall kommunerna ordna bekämpandet av tuberkulosen och staten understöder kommunerna enligt vissa grunder.

Kommunerna som hör till ett tuberkulosdistrikt bilda ett kommunförbund, som har att uppehålla en tuberkulosbyrå och ett centralsanatorium. Centralsanatoriets överläkare fungerar som tuberkulosdistriktets ledande läkare. Varje kommun skall ha i centralsanatoriet — eller också i något annat sanatorium — så många vårdplatser som statsrådet bestämmer. Utom centralsanatorium kan kommunerna också ha andra sanatorier till sitt förfogande.

Lagen innehåller ej detaljerade bestämmelser angående tuberkulosbyråer och centralsanatorier. Om dessa skall statsrådet besluta liksom om de uppgifter som anförtros åt kommunala hälsovårdsnämnder.

Bekämpandet av tuberkulosen har alltså blivit centraliserat i centralsanatorier och i tuberkulosbyråer. Staten understöder deras grundläggande med 3/4 av omkostnaderna och likaledes bidrager staten till deras utvidgande och grundreparationer. För deras årliga underhåll ger staten sitt bidrag med hälften av de

Patienterna i Tarinaharju Sanatorium i nordöstra Finland utföra ett skådespel.

verkliga omkostnaderna. Centralsanatorierna erhålla också små bidrag från patienternas dagsavgifter. Kommunerna betalade medellösa patienternas vård enligt fattigvårdslagen. Åtminstone hälften av centralsanatoriets vårdplatser skall vara reserverade för patienter med dålig ekonomi eller för de medellösa som eljest är i behov av fattigvården. Följaktligen betala en mindre del än hälften av patienterna för vården å sanatoriet en dagsavgift som bestäms av inrikesministeriet.

Sanatorierna äro de strategiska tyngdpunkterna i kampen mot tuberkulosen. Men ett stort organisationsarbete utföres också på fältet, inte allenast bland de sjuka utan hos hela folket.

Tuberkulosen kan bekämpas effektivt medelst skyddsvaccination, den s. k. calmettevaccinationen, vilken dock för närvarande är frivillig. Men varje person, som har fyllt 15 år är skyldig att efter en allmän eller enskild uppmaning inställa sig till undersökning för att konstatera om han eller hon har symptom som kunna hänvisa till tuberkulos. Vad sker om dessa symptom förekomma?

Många tuberkulosfall kunna vårdas hemma. De flesta patienterna gå dock gärna till ett sanatorium. Om en patient, som skötes hemma, skulle anses som smittfarlig för sin omgivning genom att han ej iakttagit de bestämmelser och direktiv som blivit honom pålagda, då kan han med tvångsåtgärder placeras på ett sjukhus eller sanatorium, även om sjukdomen eljest ej skulle göra det nödvändigt. I dessa fall och i vissa andra ordningssaker skall polismyndigheterna ge hjälp åt hälsovårdsmyndigheterna.

Vi lägga här märke till att de tuberkulösa uppdelas i lagen i smittofarliga och icke-farliga. Endast en läkare kan avgöra smittorisken, vilket är mycket viktigt. Allmänheten brukar ju utan vidare anse varje lungsjuk som farlig. Man drager sig ifrån honom, man undviker att umgås med honom, han har svårt att få arbete. En icke smittoförande lungsjuk får då lida orättvist. Men för en som verkligen är smittofarlig, inskränker nog lagen livsvillkoren på många sätt. Aspiranter till många yrken (vid barnvårdscentraler, skolor och institutioner, där följderna av tuberkulos skulle vara särskilt ödesdiger) måste enligt den nya lagen förevisa ett läkarintyg på det att han eller hon ej har en smittofarlig tuberkulos. — Lagen bestämmer dock att vården vid och intyg från tuberkulosbyråer är avgiftsfria.

Vad blir nu följderna, om man vid en undersökning konstaterar symptomen av tuberkulos hos en person? Om patienten lämpligen ej

Mjölballstad Sanatorium i södra Finland.

Alla konvalescenter kan ej utföra skogsarbete som måttmästaren Otto Niskanen med endast en lunga.

kan skötas hemma, bär det av till sanatorium. Vilken ny värld möter patienten där?

Det är sanatoriets uppgift att bota patienten, och det är vad man strävar efter där. Men tillfrisknandet sker långsamt och tiden blir därför lång. Den (andliga) själsliga hälsovården är en fråga, vilken bör — och har blivit ägnad — mycken uppmärksamhet på sanatorierna. Ett sanatorium är ett stort samhälle, där en nödvändig ordning måste råda. Dock finns det alltid ett antal patienter, som ej vill foga sig efter ordningsreglerna. Hur kan de tillrättavisas? Om de avvisas från sanatoriet, som det nuförtiden kan hända, kunna de bli farliga för sin omgivning? Därför bestäms det i den nya lagen, att länsstyrelsen kan på vissa villkor förordna att en patient, som fortfarande är asocial, skall tagas in på en speciell vårdanstalt för haltarriga tuberkulösa under minst tre månader och upp till tre år. (Staten har att upprätthålla ett sådant vårdhem.)

Vistelsen på sanatoriet tar dock någon gång slut. Men man lämnar ej sanatoriet helt frisk, som man lämnar andra sjukhus, utan man lämnar sanatoriet ofta som en svag konvalescent. En utskrivna patient är för en lång tid oduglig till tungt arbete. Har han ej ett förmöget hem eller ett lätt yrke, är hemkomsten nog så bekymmersam både för honom och för hans familj. Då är det fråga om *de lungsjukas eftervård*, till vilket hör återinpassning i arbetet och mycket ofta omskolning till ett nytt och lämpligare yrke. Är frågan om eftervården ej löst, tvingas konvalescenten av ekonomiska skäl att ta ett för tungt arbete. Då förvärras sjukdomen igen och konvalescenten befinner sig snart på sanatorium. Den tidigare vården hade alltså ej givit en slutgiltig hjälp.

Vid stiftandet av lagen var det nog fråga om eftervården, men som saken var ny och svårlöst, kunde man ej besluta mycket angående den. *Den nya tuberkuloslagen har således ej löst tuberkulosfrågan på ett slutgiltigt sätt.* Några riktlinjer om eftervården kunde man dock få i lagen.

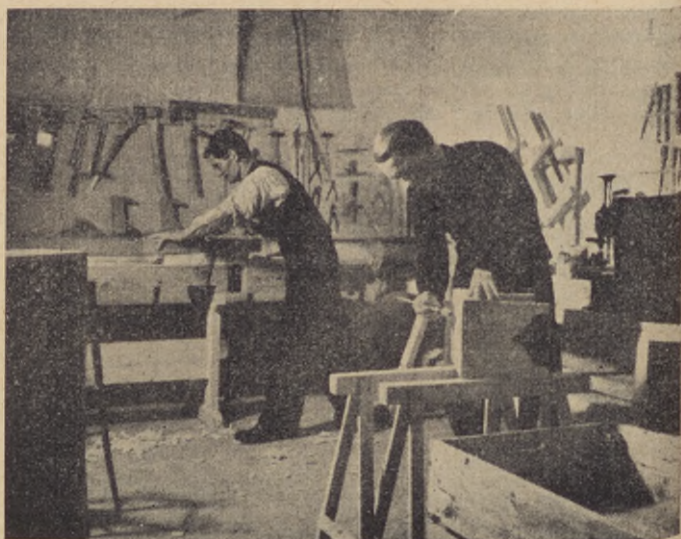
Lagen innehåller bl. a.: "Ett Centralsanatorium kan ha som särskilda sanatorieavdelningar en arbetsterapiavdelning och ett omskolningsinstitut för tuberkulosinvalider." — "Kan ha". Vilken innebörd ha de orden?

Eftersom ett kommunförbund uppehåller ett centralsanatorium, så kan kommunerna grunda en arbetsterapiavdelning eller ett omskolningsinstitut — eller båda delar. Eftersom det kan vara särskilda "sanatorieavdelningar", får man för deras grundläggning kostnader som statsunderstöd 3/4 av utgifterna och för underhållet hälften av omkostnaderna. Dessa högst nödvändiga avdelningar kan således komma till stånd med beslut av "uppplysta" kommuner. Statsunderstödet betalas nämligen först sedan inrikesministeriet på uppdrag av medicinalstyrelsen godkänt grundläggningsarbetet som en del av den allmänna planen för statsunderstöd. Man behöver således också en "uppplyst" medicinalstyrelse och en rätt informerad inrikesminister, riksdagen för sin del lägger ej hinder i vägen. Så t. ex. när enligt regeringen uppdrag statsunderstödet var beroende på riksdagens budget, riksdagen strök denna inskränkning ur lagen och lämnade på så vis fria händer åt inrikesministeriet att ge statsunderstöd för uppbyggandet av sanatorier.

Den ovan nämnda bestämmelsen är ett långt steg fram till realiserande av eftervården, även om steget ej är slutgiltigt. Man bör också märka att enligt lagen kan statsunderstöd anslås till ett samfund eller en enskild för eftervård av tuberkulospatienter såvida statsbudgeten medger detta. Riksdagen förbehöll sig således möjligheten att ge anslag i detta syfte. Allt beror dock på, om man kan föra saken framåt på ett riktigt sätt.

Lagen innehåller naturligtvis en hel del andra detaljerade bestämmelser, som vi anse ej behöva framläggas i detta sammanhang. Och för det andra, förverkligandet av lagen beror till en del på, vad statsrådet stadgar i en förordning i nära framtid. När man tar i betraktande att lagen medger åt kommunerna en 12 års frist att uppbygga alla centralsanatorierna, kan man säga att tuberkulosfrågan är ännu på utredningsstadiet för lång tid framåt. Det finns frågor i tuberkulosvården, vilka den nyligen stiftade lagen helt och hållet förbiser. Som en sådan må vi nämna det ekonomiska understöd som borde ges åt medellösa tuberkulospatienter och åt deras familjer, under den tid patienterna äro arbetsodugliga. Riksdagen fann ej medel att lösa denna fråga. Det är en fråga av avgörande betydelse för bekämpandet av tuberkulosen. Men lösningen av den frågan måste ske på en ny basis.

(Ur finska tuberkulosförbundets tidskrift.)

De tuberkulösa måste lära sig ett lätt yrke.

Landstingen visar ökad aktivitet för de partiellt arbetsföra

Anslag till utbildning och omskolning — vidgade perspektiv —
arbetsvård och eftervård kompletterar sjukvården

Landstingsman Johannes Antonsson.

Yngste landstingsmannen motionerade.

Bland flitiga motionärer vid årets landsting märker man bl. a. landstingsman Johannes Antonsson, Frillesås.

Herr Antonsson var vid sitt inval i Hallands läns landsting år 1946 endast 25 år gammal — och Sveriges yngste landstingsman. Det är med stort intresse man tar del av den mycket positiva och väl motiverade motion han framlagt. Inledningsvis heter det bl. a.:

”De partiellt arbetsföra ha rätt att känna sig likvärdiga med andra människor, och yrkesomskolning och inpassning i produktionen bör ske så att de växer in i en naturlig samhälls- och arbetsmiljö tillsammans med andra människor”. Men herr Antonsson hänger sig inte bara åt socialhygieniska spekulationer och allmänna talesätt. I korta konkreta punkter sammanfattar han sin motion med att först och främst påpeka behovet av en uppmjukning av avtalsbestämmelser och anställningsprinciper och att landstinget först och främst bör anställa partiellt arbetsföra. Sedan följer konkreta förslag om anslag till arbetsträningsinstitut, utbildningskurser, för inköp av redskap och startande av egna små företag m. m. Trots att motionen är ganska lång och förslagen många är det hela så enkelt och praktiskt upplagt att man genast får en känsla av att detta går att genomföra utan större krumbukter och utredningar — om det finns god vilja... Och att Hallands läns landsting — i likhet med de flesta andra — även anslagit medel för partiellt arbetsföras utbildning och sysselsättning behöver vi väl inte vidare orda om.

Anslag på 10.000 kr. och arbetsvårds-kommitté i Värmland.

Tre motioner förelåg om arbetsträning och hjälp åt partiellt arbetsföra, nämligen av hrr Ståhl och De Geer, av hrr Alf Johansson och Åke Hellström samt av hrr Hardin och Axel Karlsson. Landstinget utsåg en kommitté, bestående av nio personer, representerande av verksamheten berörda myndigheter och organisationer, med uppdrag att skyndsamt utreda frågan om att organisera sådan träningsverksamhet, 10.000 kr. ställdes till förvaltningsutskottets disposition att användas för utbildnings- och arbetsvårdande uppgifter.

50.000 kr. till partiellt arbetsföra i Malmöhus län.

Landstinget anslag 50.000 kr. att utdelas som bidrag åt partiellt arbetsföra, som är hemortsberättigade inom landstingsområdet och som genom länsarbetsnämnden i länet förmedlas arbetsvård, särskilt om-

skolning till lämpligt yrke, med rätt för arbetsvårdsavdelningen att använda en mindre del av anslaget till kostnader för läkarundersökning av samt rese- och traktamentsersättningskostnader åt partiellt arbetsföra, som blir föremål för särskild dylik undersökning eller som kallas till länsarbetsnämnden.

Utredningskommitté för heltidsanställd kurator och andra tbc-problem — 20.000 kr. till partiellt arbetsföra i Jämtland.

Med anledning av motion av hr Sixten Nilsson m. fl. beslöts att tillsätta särskild utredningskommitté med uppdrag att snarast möjligt utreda frågorna rörande organisation av eftervård och omskolning av partiellt arbetsföra från såväl sanatorier som andra sjukvårdsinrättningar samt inrättande av arbetsträningsinstitut även som frågan om inrättande av tjänst om heltidsanställd kurator vid centralsanatoriet Solliden, samt att för detta ändamål anvisa — förutom från innevarande år ev. kvarstående medel — ett förslagsanslag på 20.000 kr.

Kronobergs läns konvalescentförening fick 2.000 kr. — 5.000 kr. till omskolning i länet.

I anledning av en hemställan från länsarbetsnämnden beslöt landstinget dels att lämna förvaltningsutskottet i uppdrag att allsidigt utreda behovet av arbetsvårdande åtgärder för partiellt arbetsföra i länet, dels ock att anslå 5.000 kr. till bidrag till utbildning och omskolning av partiellt arbetsföra, som kunde återföras i produktivt arbete.

Förvaltningsutskottet hade tillstyrkt ett anslag på 1.000 kr. till Kronobergs läns konvalescentförening. Finansutskottet hade gjort sammalunda. Föreningen hade begärt 2.000 kr.

Landstinget beslöt med 19 röster mot 14 (en avstod) att bifalla hr Karlssons yrkande om ett anslag på 2.000 kr.

Nämnd för partiellt arbetsföra i Kopparbergs län — anslag för utbildning och till länets konvalescentförening — utredning om konvalescenthem för lungsjuka.

Nämnden för partiellt arbetsföra, blir namnet på det permanenta organ landstinget beslöt inrätta. Den skall intimit

1948 års lagtima landsting landet runt visar en glädjande aktivitet för de partiellt arbetsföra. Det synes nämligen framstå allt klarare, att den omfattande sjukvård, som bedrivs i landstingens regi, blir en halvmesyr så länge man inte kan säkra de uppnådda sjukvårdsresultaten genom förnuftig eftervård, omskolning och utbildning m. m. Detta gäller inte minst inom tuberkulosvården.

Följande sammanställning av referat från landstingssammanträden — vilken dock inte ger en fullständig överblick över hela landet — visar landstingens stegrade aktivitet på arbetsvårdens och eftervårdens område.

samarbeta med och stödja den arbetsvårdande verksamheten vid länsarbetsnämndens avdelning för arbetsberedning, vilken samråder med kommunerna angående lämplig form av arbetsvård. I tveksamma fall står läkarsakkunskap inom den nyinrättade nämnden till förfogande. Utom läkarkåren blir även arbetsgivarna, fackföreningarna, de partiellt arbetsföra, länsarbetsnämnden och landstinget representerade. Landstinget beslöt att bevilja bidrag till kommunerna med 75 proc. av kostnaderna för denna verksamhet sedan ev. statsbidrag avräknats och att ställa 25.000 kr. till förfogande under 1949 att användas för utbildning, omskolning och övriga kostnader. Verksamheten vid det nya arbetsträningsinstitutet i Borlänge skall få stöd.

Utredning skall verkställas om inrättande av någon landstinget tillhörig fastighet till konvalescenthem för lungsjuka.

De lungsjukas konvalescentförening fick i anslag 3.500 kr.

De lungsjukas centralorganisation i Gävleborgs län fick anslag — kommitté för arbetsinstitut m. m. i länet.

En av hr Valfrid Stenman, Sandviken m. fl. väckt motion om utredning angående behovet av ett arbetstränings- och arbetsprövningsinstitut och om anslag till omskolning av partiellt arbetsföra, bifölls.

Landstinget beslutade att för år 1949 ställa ett belopp av 5.000 kr. till förvaltningsutskottets förfogande att efter förslag

av länsarbetsnämnden i länet utbetalas till främjande av omskolning av partiellt arbetsföra. Vidare skall tillsättas en kommitté på sju personer med uppdrag att verkställa en förutsättningslös utredning om behovet och möjligheterna att anordna ett arbetstränings- och arbetsprövningsinstitut för landstingsområdet, varvid möjligheterna till samarbete med Gävle stad och närgränsande landsting bör beaktas. Förvaltningsutskottet skall utse ledamöterna i denna kommitté.

Gävleborgs centralorganisation för lungtuberkulösa fick anslag på 1.500 kr. till föreningens administration och upplysningsverksamhet.

Undersökning om möjligheter till anställning av partiellt arbetsföra i landstingets tjänst i Kalmar län.

Till hjälpåtgärder för partiellt arbetsföra ställdes ett förslagsanslag på 5.000 kr. att i samråd med länsarbetsnämndens arbetsberedningsavdelning användas som bidrag till omskolning av eller för beredande av förbättrade utkomstmöjligheter för partiellt arbetsföra inom landstingsområdet.

Förvaltningsutskottet bemyndigades att undersöka behovet och de ekonomiska förutsättningarna för inrättande av tjänst som social kurator vid länslasarettet i Västervik och övriga sjukvårdsinrättningar inom landstingsområdet.

Åt FU uppdrogs att undersöka möjligheterna att inom ramen av nuvarande un-

dervisning bereda partiellt arbetsföra utbildning vid centrala verkstadsskolan i Oskarshamn och vid yrkesskolorna inom landstingsområdet.

FU skall vidare till vederbörande kommunala myndigheter som önskemål uttala att vid medverkan till beslut om tillstånd för kioskhandel tillse, att om möjligt partiellt arbetsföra beredes företrädesrätt samt anmoda respektive direktioner och styrelser för landstingets inrättningar att i den mån så låter sig göra vid behov av arbetskraft anställa partiellt arbetsföra.

Som inledningsvis framhållits utgör inte den sammanställning vi gjort en fullständig översikt över landstingens anslag till arbetsvårdande åtgärder. Sålunda kan bl. a. nämnas att Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands läns landsting anslagit betydande summor, och det torde f. ö. knappast finnas något landsting i landet, där inte någon motion i berörda frågor behandlats. Utan överdrift torde man kunna kalla landstingen år 1948 för ett genombrottsår för den nya arbetsvårdspolitiken i hela landet.

Världens modernaste arbetsvårdsanläggning

är säkerligen i detta nu arbetshemmet Reykjalundur på Island. Anläggningen, som omnämndes i samband med De Nordiska Tuberkulosförbundens Centralorganisations sammanträde i förra numret, visas här nedan. Anläggningen har kostat 5 milj. kronor och har plats för 44 st. elever. En omfattande produktion av nyttoartiklar drives i de hypermoderna verkstadslokalerna. Verksamheten ger goda inkomster åt de tuberkulösa och lämnar även överskott.

"STRUMP-HENRIK"

"Mitt hjärta är hett som en bakugn och kallt som ett fattighus", säger Nils Ferlin i en dikt. Fattigdomen och åldringarnas förödmjukelser fick sig säkerligen en ordentlig puff genom den nya folkpensioneringslagens genomförande. Men alltjämt kvarstår många problem. Visserligen ser man många prydliga och goda vårdhem för gamla i dagens samhälle, men fattigstugorna ha nog inte försvunnit helt och hållet.

Socialvårdskommittén har behandlat frågan om ålderdomshemmen och härvid påtalat den klientblandning som ofta förekommer. Ålderdomshemmen få ibland tjänstgöra som upptagningscentraler för alla möjliga grupper av sjuka bl. a. sinnesjuka vilket naturligtvis inte är så lyckligt. Kommittén föreslår också en "renodling" av ålderdomshemmen och uppdelning av klientelet på vårdanstalter, där var och en hör hemma med hänsyn till sjukdom och andra omständigheter.

Jag vill här berätta om en gammal vän, som jag fick, när jag var åtta år gammal.

Min far hade fått anställning som verk-mästare på en fabrik i ett samhälle i Östergötland. Vi fick bostad i ett litet vitt hus med veranda. En rätt stor trädgård omgav boningshuset. Det bästa av allt var en stor berså, där jag och mina lekkamrater, Gurlu och Frida, kunde hålla de finaste dockkalas. Strump-Henrik fick också vara med ibland. Mor kom då ut med en stor kopp. Mina var för små, ansåg hon. Jag hade en dockservis av bleckplåt, som jag själv tyckte var väldigt fin. Och Henrik fick ju så många fler koppar, så nog tyckte jag, att det var bra ändå, men jag lydde ju min mor, förstås.

Vår stuga låg inte så långt från sock-nens fattighus. — Det hette så ännu den-na tid.

Min mor brukade skicka mig till fattig-gården med en korg färska vetebullar så där en gång i månaden. Mor hade blivit bekant med förestånderskan, som var en duktig människa. Hon gjorde, vad hon kunde för hjonen. Men mycket var ju inte, som det skulle. I vanliga fall kokade hjonen kaffe i var sin kaffepanna, och mest var det nog cikoria och råg, som

bestods. Därför glömmar jag aldrig, med vilken förtjusning jag blev mottagen, när jag kom med min korg. Gummorna samlades mangrant omkring mig. De riktigt gonade sig vid tanken på det äkta kaffet. Vid dessa tillfällen kokades kaffet i en stor kaffekokare, och alla hjonen, såväl män som kvinnor, fick var sin spillkum full med kaffe, kokt på rent vatten, som

Rännar-Fia uttryckte sig. Namnet Rännar-Fia hade hon fått genom att hon ränt ute på bygden varje dag, så länge hon orkade. Nu passade namnet inte längre. Hon hade slutat ränna, nu stapplade hon med stor möda från rummet och ut i det stora köket, där de kokte och åt sin mat.

Jag fick alltid lov att dricka litet kaffe och äta en bulle för sällskapets skull.

— Min mor brukade skicka mig till fattig-gården med en korg färska vetebullar så där en gång i månaden.

Av Karin Lindblom

Vi brukade bjuda "Strump-Henrik" på kaffe, och till min mor brukade han säga: "Ja, se den flicketösa, ho bare släper i väg mej."

Det som blev över delades lika mellan dem. De lade ned sina bullar i det lilla skrin var och en av dem hade stående vid sina sängar.

Jag kände mig alltid belåten, när jag satt och såg på dem. De riktigt myste, när de drack.

När jag skulle gå, blev jag överhopad av tacksägelse. Jag brukade niga och skynda mig i väg, när alla fått sitt.

Så småningom kom jag att bli god vän med en av männen. Han kallades Strump-Henrik. Vad hans verkliga namn var, mindes knappast någon. Henrik var liksom litet finare än de andra. Troligen hade han sett bättre dagar. Han använde inte snus eller tobak och höll sig ren och snygg. Alltid såg man honom stickande på en grå mansstrumpa. Därav namnet.

På sommaren, när det var varmt, blev det allt vanligare, att han satte sig på en grässlänt, som låg så till, att han mycket väl syntes från vårt köksfönster.

När då mor fick syn på Henrik, fick jag gå efter honom. Mor förstod mycket väl, att Strump-Henrik hoppades på litet kaffe. Han krusade pliktskyldigast, att inte skulle han ha något kaffe, men solen lenade så skönt på fingrarna, när han stickade. Och det var soligt på slänten. Som jag visste, att han krusade bara för syns skull, så tog jag honom i armen och bara drog i väg med honom.

Till mor brukade han säga: "Ja, se den flicketösa, ho bare släpar i väg mej".

Mor brukade svara: "Jag tänkte, att Henrik skulle göra mej sällskap med en kaffetår. Jag skulle ändå dricka". "Tack, tack! Frua har jämt så ogement gott kaffe".

Höst

En kylande vind
rister i parkträdens grenar.
Prasslar med höstgula löv
och strör i sin okynneslek
ett virvlande knippe
över gångarnas frostkyssta
grus.

SEKEL NORDENSTRAND.

Vi hade två stora, fina koppar, som det stod "Mors kopp" på den ena och "fars kopp" på den andra. Henrik brukade få dricka i fars kopp. Tre koppar var alltid ransonen.

Ibland kunde Henrik stanna kvar till kvällsmat. Jag fick då springa över till fattigstugan och tala om, att han var hos oss. Bara han var tillbaka kl. 9, så gick det bra. Klockan 9 skulle alla vara inne och gå till sängs.

Strump-Henriks förflutna blev aldrig någon riktigt klok på. Han tog hemligheten med sig i graven. Det talades om, att han skulle vara en rik godsägareson, som skulle bli officer, men att han råkat i något klammeri vid regementet. Och blivit förskjuten av sin hårde fader. Ett annat tal gick, att det varit olycklig kärlek. Som sagt, han tog hemligheten med sig i graven, som blev en fattig-grav.

Min far brukade köpa strumpor av honom. Han begärde 75 öre paret, men far brukade ge honom 1 krona. Henrik tackade alltid översvallande. "Gud välsigne er, ni är alltid så goa mot mej", sade han. Till mig stickade han fina, röda strumpeband, som jag inte fick använda, men jag satte tofsar på dem, så blev de bra skärp till mina dockor.

En liten last hade Henrik. Han tyckte om att suga på socker, när han stickade. Mor brukade fråga honom, hur han hade det med sockret. "Ja, dä nog lite dåligt mä dä". Han brukade då få en strut med finklippt toppsocker. Vi hade ett sockerskrin med en stor kniv, där bitarna högs sönder. Så finklipptes de med en sockertång. Att finklippa med sockertången fick jag göra, men var strängt förbjuden att

röra sockerskrinet för att ej skada mina fingrar. På den tiden detta hände, var det icke vanligt med bitsocker.

När min far brukade fråga Henrik, om hans strumpor var slitstarka, svarade han: "Ja, si, nog ska hälera va starka, för ja har två extra bomullsänna (ändar) med, när ja sticker". Och starka var strumporna, men något hårda. Så de var inget för ömma fötter.

Gamle Strump-Henrik blev till sist en vana. Såg vi inte till honom på några dagar, brukade mor fundera, om han var sjuk.

En dag låg Strump-Henrik kvar i sin säng. Och han steg inte upp mera. Min far gick till honom och läste för honom ur bibeln. Mest ville han höra ur Psaltaren om Davids lovsånger.

Han somnade stilla in en söndagsmorgon.

En dag låg "Strump-Henrik" kvar i sin säng...

GAMLA STANS ★

Då man strövar omkring i Gamla stan och läser namnen på grändskyltarna, frågar man sig nog litet till mans vem exempelvis Staffan, Sasse eller Salvius var. Undrande står man också inför betydelsen av namn såsom Stora Hoparegränd och Kåkbrinken. Historiskt sett hör de flesta av dessa namn ihop med det Stockholm som inneslöts av stadsmuren på 1400-talet, men det blev först mot vår storhetstids slut, de utnyttjades som grändnamn.

Om Staffan Sasse vet man att han ägde hus i gränden, adlades 1524, "fick vapen" av Gustaf Vasa och ihjällogs under Dackefejden. Johan Adler Salvius (1590—1652) var assessor i Svea hovrätt, blev statssekreterare och hovkansler och som styv diplomat en av Sveriges underhandlare i Westfaliska freden. Sitt hus ägde han på nuvarande Kanslihusets tomt och gränden kallades till en början — "Välborne Johan Adler Salviigränden".

Vad Stora Hoparegränden angår, fick den namn efter den där boende borgaren Mickel Hopare, till professionen tunnbindare. Ordet "hoop", som är av engelskt ursprung, betyder tunnband. Kåkbrinken bevarar som dystert minne sitt namn från den tid, då skampålen, den s. k. kåken, var i livlig verksamhet på Stortorget.

De nu raserade Klockgjutare-, Kolmätare- och Stenbadstugränderna härleder namnen i tur och ordning från klockgjutaren Jurgen Putensson, borgaren Hans Kolmäter — släkten fortlever som Kahlmeter — och från en i sistnämnda gränd belägen stenbadstu. Som husägare i respektive gränder gick namnen Putensson och Kolmäter till eftervärlden.

Stora Gråmunkegränden var den väg gråmunkarna hade att passera på väg till sitt kloster på Riddarholmen. I äldsta handlingar kallas den för "Gatan som går till Graabröder". Efter Helga lekamagillet döptes anslutna gränd till Helga Lekamens Gränd. Namngivaren till Göran Helsinges Gränd levde under Gustav Vasas tid. Krönikan berättar att Görans mor, Appolonia Helsing, ammade prins Erik (XIV) och för detta besvär fick hon och mannen i nådegåva av kung Gösta ett hus i gränden som nu bär makens namn.

Efter den berömda boktryckaren Ignatius Meurer fick vi Ignatiigränd och Didrik Ficks Gränd uppkallades efter en där bosatt fiskare. Tidigare heter gränden Didrik Fiskares Gränd.

Om härledningen av Yxsmedsgränd har meningarna varit delade. Den kallades på 1600-talet omväxlande Yskemes-, Yschemes- och Öskemes Gränd. Troligen är att namnet härrör från det estniska Öitsi-meess, vilket betyder nattväktare. Och som sådan tjänstgjorde en estländare och det främmande ordet blev på svenska yskemes (nattväktare). Som brukligt var under medeltiden kopplade man förnamnet ihop med yrkesnamnet, och som estländaren hette Göran, fick han heta Göran yskemes. Men som "yxmed" låg bättre till, kom gränden att kallas Yxsmedsgränd.

De närbelägna Funckens- och Triewaldsgränderna har sina namn efter assessorn i bergkollegium Johan Funch, adlad 1672, och efter hovslagaren Märten Triewald. En son till den senare var skalden och diplomaten Samuel von Triewald, en av Svenska Vetenskapsakademiens stiftare.

Om Kindstunamnets ursprung tvistar de lärde. En del forskare anser att Kindstu är detsamma som kindpust = örfil. En kindpustarnas gata, alltså! Vi har ju Grålmakaregatan på Söder. Andra förmenar att namnet härleder från ett litet befästningstorn, det s. k. Kivenäbb, som låg ungefär där Brända Tomten nu ligger. Man har också antagit Kindstu leder sitt ursprung efter kungens stall, som här var beläget på 1500-talet, och att gatan egentligen skulle heta Hingstegatan.

En gammal medeltidsgata är Själagårdsgatan, som en tid genom förvrängning kallades Skärgårdsgatan. Här låg Själagården, stadens sjuk- och fattighus, varav gatan tog namnet. På sistone har den gamla Själagården återuppstått i förnyad gestalt i form av Nicolai församlings ålderdomshem.

G R Ä N D N A M N

Mellan Västerlånggatan och Skeppsbron löper Norra- och Södra Drykesgränderna. Man tillskriver vinskänken Jochum Fryck namngivandet. Fryck har i folkmun blivit Dryck. Men riktigt säkert är det nog inte. Efter Johanniterbrödernas kloster fick vi Johannesgränd. Svårare är att knäcka ursprunget till Ferkens Gränd. Något svenskt Ferken har vi inte men väl det tyska Ferkel, som betyder gris. Nu hängde en gris som skylt utanför grändens värdshus och som innehavaren var tysk, kom gränden att heta Ferkens Gränd. Namnupphovet till Drakens Gränd var källaren Draken, som under medeltiden låg i hörnet av Österlånggatan och denna gränd, liksom ett "uppbördskontor" givit Skottgränden sitt namn. Skott var den gamla benämningen på skatt.

Om Kråkgränd kan sägas att den inte bär namn efter fågeln utan efter familjen Kråka, vars första kände medlem på 1500-talet var en Knut Kråka.

Näst sista gränden åt Slottsbacken är Skeppar Karls Gränd. Namngivaren var skeppare och ägde hus i gränden. En annan skeppare hade vi i den myndige och rike Olof Eriksson åt vilkens stämma till och med Gustav Vasa lånade sitt öra. I den nu oanseliga Skeppar Olofs Gränd är namnet förevigat.

Väster om "långa gatan västantill" — Västerlånggatan — ligger Sven Vintapparens gränd. Sven Staffansson, som vintapparen hette, var höglöblig vintappare hos Karl IX och ägde hus i gränden, om vilken Anna Maria Lenngren skaldar:

Mäster Holk av ingen känd
blott av hund och katten
bodde i Vintappargränd
men drack bara vatten.

Björn Hodell.

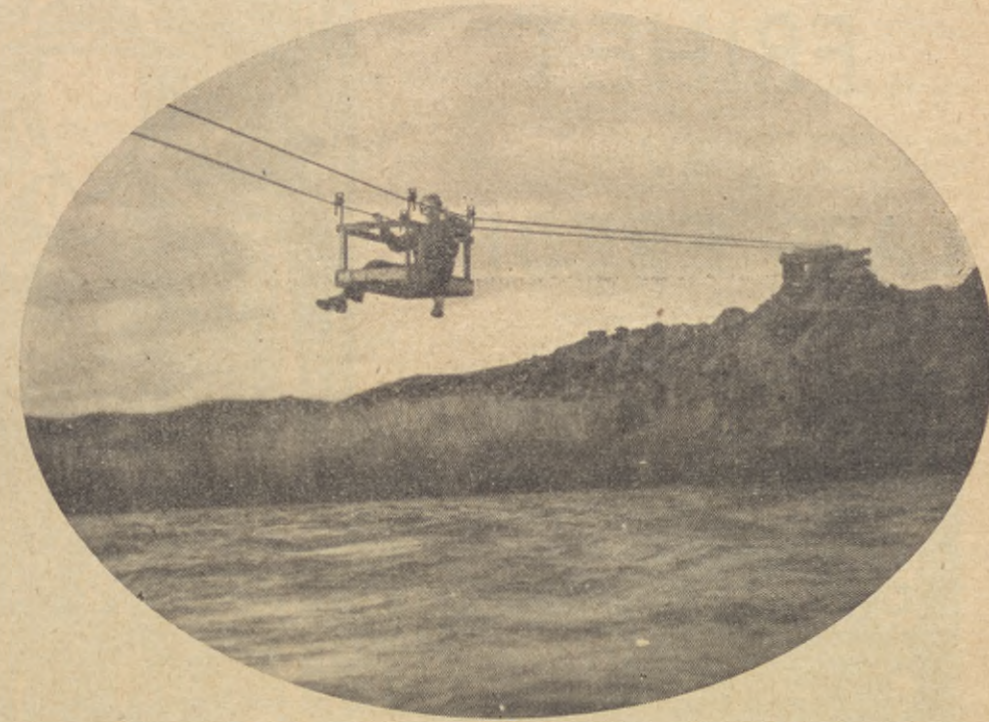

Vinjettbilden visar själva huvudstaden, som är modern och ändå traditionsbunden. Staden är överbefolkad, och minst fem tusen islänningar har fått en nödtortig bostad i av amerikanska soldater kvarlämnade baracker i Reykjavik.

Vi besöker Island

Sagoön Island är landet utan järnväg — men utanför huvudstaden, Reykjavik finner man ett av Europas sannolikt modernaste flygfält, byggt under kriget av amerikanerna. Island — det är det gamla, traditionsbundna landet, där dock antalet moderna bilar är imponerande stort, trots valutasvårigheterna på sagoön. Island — det är landet med fattiga, obekväma jordkojor som bostäder, men samtidigt med fler badrum än något annat land i Europa, om man jämför invånarantalet. Varför? Jo, det beror på Islands varma källor, som levererar de härligaste bad alldeles gratis...

Låt oss här i bild presentera motsättningarnas land, vikingarnas gamla hemvist, den isländska sagoön!

Med kommunikationerna är det si och så på Island. Järnvägar finns som nämnts inte alls, och här och där är man tacksam och glad att kunna ta sig från en del av landet till en annan på det här något primitiva viset. Huvudsaken är, att man klarar sig, och det gör man faktiskt!

Fisket är en av Islands främsta näringar — och jämte färaveln den mest kända. Fiskebåtarna är legio, och här bor sjömännen under de månader av året, då fisket är i gång. Den här bilden är tagen ombord på en av de moderna isländska fiskekuttrarna.

En pigg isländska, som har sin utkomst på silkestrin. Hon hjälper till med förpackningen av den isländska fetsillen i stora tunnor, som sedan går ut över världen och hjälper islänningarna att köpa moderna bilar, vackra kläder, ja, allt, vad man kan drömma om i vår tid.

Ibland är det långt mellan bebyggda trakter, ty Island är inte vidare folkrikt. Hela öriket har knappa hundrafemtio tusen invånare, och på hösten och vintern ligger många trakter isolerade. Den här lilla ödebygds kyrkan får illustrera den saken.

EN MÅNADS FRIHET

AV
LARS FREDIN

S.A.

Nästan varenda dag hade han överrumplats av den där känslan, att han inte stod ut längre.

Om det bara hade gällt honom själv — men det gällde ju familjen också.

Han var inte ensam, han fick aldrig vara ensam, han kunde till slut inte vara ensam.

Och ändå var det det han helst ville. Han visste det — det var som en stark intuition han inte kunde komma ifrån — att den enda vägen gick genom ensamheten, detta att få lov, ha löfte att vara ensam.

Men så damp det ned en telefonräkning genom brevlådan, något han måste betala, något han måste skaffa pengar till.

Hyra, telefon — det och det. Något pockande, något man inte kunde resonera bort.

Hela året var fyllt av räkningar — och ansvar för att de betalades.

Den enda gemenskapen med människorna var dessa räkningar. Men somliga hade pengar att betala med, andra hade det inte.

Den enda gemenskapen, en meningslös nervgemenskap, där hundratals räkning-

ar voro fastnitade som frusna näsdukar över ett klädstreck en vinterdag.

Överallt var biografer och varitéer fullsatta för dessa räkningars skull. Där kunde man drömma sig bort en stund liksom på de hundra krogarna i staden eller hos en kvinna som för en stund tog bort räkningsskomplexet.

Jag hör att någon skrattar i bakgrunden. — Det är den pedantiske kontoristen — det är den stronge och strikte familjefadern, det är ett gäng bridgespelare vid en öppen spis, det är den "vanliga okomplicerade" människan som inte finns.

Trött och förbi hamnade jag i en skog ungefär en mil ifrån staden. Jag tycktes ha slumrat till, ty plötsligt blev jag väckt av en polis...

Det är hon som inte finns, som skrattar.
— Det är bödeln som drömmer att han är kontorist, det är bödeln som drömmer att han är familjefar.

Och inte ens papegojan i buren vågar säga sanningen. Ty det är dock bättre att leva i bur än inte leva alls.

Men då måste man också följa burens lagar, vara ödmjuk inför det utrymme som blivit en tillmätt.

Jag ovärdiga papegoja är ej ens värdig denna bur. Av nåd är jag given detta utrymme.

Och det vart natt — och en ny dag grydde. — Och drömmarna knådade sin deg, jäste över alla bräddar, gräddades och stelnade till bröd, vittrade sönder till skorpsmulor.

Då gick jag i min förtvivlan ut i staden för att söka arbete. Men överallt möttes jag av denna skylt: Arbetsstyrkan fulltalig och på alla kontor uppsökte jag personalchefen, vilken med sträng blick bakom sina hornbågade, samtidigt som han bullrade om betyg, mönstrade mig som en sjuk inför en röntgenapparat.

— Var har ni haft anställning förut, sa han.

— Jag har stött skorpsmulor, svarade jag.

— Har ni betyg på det, genmälde han.

— Nej.

— Er arbetsgivares namn?

— Jag själv.

Så ringde han på en klocka och lät kasta ut mig.

Så var det överallt.

Då gick jag och satte mig i en park i utkanten av staden. Men jag hade inte

suttit där länge förrän en man med ett stort måttband i handen kom fram till mig och sa:

— Här får ni inte sitta. Jag är från HSB, presenterade han sig. Vi ska lägga grunden till ett hus här. — Vet ni inte att det är bostadsbrist?

— Jo, svarade jag och sprang min väg.

Trött och förbi hamnade jag i en skog ungefär en mil ifrån staden. Jag tycktes ha slumrat till, ty plötsligt blev jag väckt av en polis:

— Vad gör ni här, sa han.

— Ingenting, svarade jag.

— Lösdrivare alltså.

Jag svarade inte.

— Ert namn?

— Karlsson, svarade jag. Erik.

— Bostad.

— Ingenting fast.

— Var bodde ni sist, sa han, och spärade blicken i mig.

— I parken därborta, sa jag och pekade in mot staden. Solparken, heter den visst.

— På vilken soffa bodde ni?

— Soffan närmast Eremitgränd, svarade jag.

— Följ med mig, sa han.

Jag följde med och vi kom fram till en stor landsväg, där det stod en radiobil.

Han skyfflade in mig i baksätet. Där satt en polis förut. Han tog mig under höger arm, den andra polisen tog mig under vänster arm och så körde vi in mot staden.

Vi stanade utanför en port, där det hängde en röd lykta.

När jag kom in i huset satt en berusad kvinna och halvsov på en stol. Vid hennes fötter låg en schäfer.

Den gläpste när jag kom in.

— Jag borde naturligtvis sagt, att jag stöter skorpsmulor, tänkte jag. F. d. skorpsmulestötare.

Men om dom då slog upp i yrkesregistret och inte fann den titeln där, så skulle jag i alla fall bli tagen som lösdrivare och dessutom skulle jag få stå till svars för att jag uppgivit ett yrke som inte finns i Exakta Boken.

— Nu kunde jag ju bara dömas för lösdriveri, tänkte jag.

Efter en dryg halvtimme fick jag komma in till överkonstapeln. Först trodde jag inte mina ögon. Det var ju en gammal klasskamrat till mig.

— Hej, Gunnar, sa jag.

Jag blev placerad på en stol mitt emot kvinnan. Poliserna försvann i ett rum...

Han for upp med blicken från skrivbordet och gav till ett gapskratt.

— Nämen, Erik, utropade han. Det var verkligen längesen.

— Femton år sen ungefär, sa jag.

— Sätt dig ner, käre bror, tilla han. Du e gift ser jag, sa han och skrattade.

— Ja, jag är gift. Och du själv?

Han skrattade.

— Du är anhållen för lösdriveri, sa han och skrattade en gång till. Lösdriveri. Du — som var en sån morsgris, när du gick i plugget. — Hur mår din mor, förresten. Ännu idag minns jag hennes goda skorper.

— Hon är död, sa jag.

— Jaså, hon är död, sa han och försökte se deltagande ut. Längsen? tilla han.

— Sex år sen.

— Men nu är du gift i alla fall. Söt fru, sa han och plirade skälmskt med ögonen.

Jag svarade ingenting. Såg bara att han rev sönder ett papper som låg överst på skrivbordet.

— Det är rapporten som gäller mig, tänkte jag.

Men plötsligt mulnade han.

— Du är anhållen för lösdriveri, sa han.

— Ja.

— Inget yrke, tilla han.

— Jag brukade stöta skorp-smulor åt fåglarna, sa jag — men nu är jag vräkt, morteln och möblerna och hustrun och barna på gatan, sa jag och såg honom rakt i ögonen.

— Va stirrar du på, sa han. Va stirrar du på, nästan skrek han fram — och tryckte på en knapp och det kom in två konstaplar, och sedan minns jag bara att jag vaknade upp i ett stort ljusst rum, där alla skrek och jämrade sig.

— Det är antagligen ett sjukhus, tänkte jag.

Jag frågade min granne i sängen bredvid, men han bara fortsatte att skrika.

I en säng längre bort låg en kvinna. Jag kände igen hennes ansikte.

— Vem e de, frågade jag en sjukvårdare, men han bara ruskade på huvudet.

— Vem e de, frågade jag en läkare som gick förbi, men fick inget svar.

Så efter en stund såg jag att två män bar ut henne på en bår — och hennes ansikte var övertäckt.

Nu kände jag att någon stirrade på mig från sidan. Det var min granne i sängen bredvid. Jag hade bara en granne. Jag låg alldeles intill väggen själv.

— Det är du som har mördat henne, skrek han.

Och hela salen stämde in i skriket.

— Det är du som har mördat henne. Det är du som har mördat henne. Det är du som har mördat henne.

— Jag, sa jag.

Då tystnade alla på en gång. Jag hörde bara en stor väggklocka som tickade någonstans i salen.

Jag försökte resa mig ur sängen för att se varifrån ljudet kom, men varje gång jag sökte resa mig slogs jag liksom tillbaka av klockans slag.

Plötsligt förnam jag att jag själv hade börjat skrika. Nu hade klockans ljud dött bort och alla stirrade mot mig och i kvinnans säng låg nu ett litet barn.

— Pappa, pappa, hörde jag barnet ropa.

— Barnamördare, barnamördare, hörde jag en röst långt bortifrån salen.

Men plötsligt dog den bort och allt var tyst.

En grammofon började spela. Dörrarna till salen öppnades och i öppningen var fullt med folk.

Det var besökstid.

— Goddag Erik, hörde jag en röst.

Det var min fru.

Och himmelens alla fåglar samlades till en undarbar måltid vid mitt bord, där alla räkningar lågo uppradade under skorp-smulorna, men si skorp-smulorna åto de upp men räkningarna läto de ligga.

— Goddag Elna, sa jag.

— Jag har några blommor med mig, sa hon och tog av silkespapperet från två vita liljor. — Jag ska be syster sätta dem i vatten.

Hon gick ut igen genom de stora dörrarna och efter en stund kom en gammal sköterska in med liljorna i en vas, som hon ställde på ett bord vid sängen.

— Vart gick min fru? frågade jag henne.

Hon ruskade på huvudet precis som om hon inte hört vad jag sagt.

— Hur lång är besökstiden, frågade jag min granne.

Men han bara stirrade på mig.

Barnet i sängen längre bort sov.

Jag försökte också att sova. Hade legat vaken ungefär tre dygn i sträck. Men det var som om själva tystnaden höll mig vaken.

Jag hade bett både syster och läkare om sömnpulver, men ingen hade gjort en min av att de hörde vad jag sa.

Det var kvart inne i salen, fast fönstren stod öppna. Först nu upptäckte jag att det inte var galler för fönsterna, och jag hade inte sett någon ens som försökt rymma.

Det var först vid denna upptäckt som jag på allvar blev rädd.

När jag försökte resa mig växte plötsligt väggklockans slag dånande som kyrkklockor emot mig och allas ögon stirrade vidöppet på mig. Det var bara det lilla barnet som sov.

På femte dagen kom en präst in i salen och sjöng: Ärad vare Gud i höjden och frid på jorden, och sen försvann han ut genom de stora dörrarna och allt var som förut.

Solen hade lyst hela tiden dygnet om, därför behövdes inga lampor i salen.

Den enda förändring som jag märkte var de två sjukvårdarna som då och då kom och hämtade någon ur en säng och betäckte hennes ansikte med en vit duk, men att ändå aldrig någon säng stod tom.

På sjunde dagen kom ett brev adresserat till mig: Erik Karlsson Tillhanda, stod det.

Jag sprättade upp kuvertet och såg att alla räkningar jag inte betalt låg däri. Men summorna jag skulle betala var borta. Jag försökte se märkena efter utredningen av siffrorna, men det fanns inga märken.

Och det låg inget meddelande i kuvertet, hur jag skulle förfara med räkningarna.

Nu har jag legat här i trettio dagar och liljorna står lika friska på mitt bord, fast ingen bytt vatten på dem. Jag har inte kunnat sova på hela tiden, men jag har mer och mer vant mig vid min omgivning.

I går bar de två sjukvårdarna ut det lilla barnet på en bår och idag är det min tur.

De står här bredvid min säng och nu lyfter de mig över på bären och vi passerar de stora dörrarna.

— Vart är jag på väg, frågar jag en av dem.

— Till förhör.

— Vad har jag då gjort, säger jag.

— Ingenting.

— Varför ska jag då på förhör?

— Därför att ni ingenting gjort, säger han. Vi är på väg med er till en tvångsarbetsanstalt. — Ni har haft er frihet nu i en månad, men ni har ingenting gjort, därför är ni på väg till en tvångsarbetsanstalt.

— Ni vet väl att ni lever i ett samhälle, säger den andre. Vi har givit er en månads frihet, men ni har missbrukat den. Ni har ingenting gjort. Mer kan inte samhället göra för er. Er hustru och era barn har samhället tagit hand om, medan ni ingenting gjort. Mer kan inte samhället göra för er.

EN STOR PANKA

av GOSTA PETTERSSON

Vi satt på kajkanten och metade. Vi var ett tiotal och alla hade vi korta spön. Det var ingen som metade på känn. Kanske var det för att vi var rädda att vi inte skulle känna om det nappade. Bakom oss hade vi grässlänten upp mot Skanstullsbrons brofäste. Det nappade inget vidare. Vi hörde rop och skrän från fotbollspelarna uppe på Sandplan. Snett framför oss till höger låg General Motors med en stor ångare framför vid kajen och långt bort kunde man se bergen vid Danviken. Det nappade dåligt, jag hade inte fått mer än två snorgärsar på över en timma. Lången hade inte fått ett enda napp. Några grabbar gick borta vid slussen, fastän man egentligen inte fick gå där och meta. Det var mest spännande att gå där bara för att man inte fick. Det nappade bäst där också, men man måste passa sej så att det inte kom nån tullare. Jag hade alltid klarat mej, men Lången hade åkt fast en gång. Han hade nog klarat sej han också om han inte hade fått napp just som tullaren kom. Det blev en rejäl örfil det. Så kan det gå när det nappar.

Plötsligt sjönk mitt flöte. Jag satt och såg på annat och så kände jag Långens armbåge i sidan på mej och han sa:

— Sno dej, du har napp.

— Ta det lugnt, sa jag. Dom ska sitta på ordentligt.

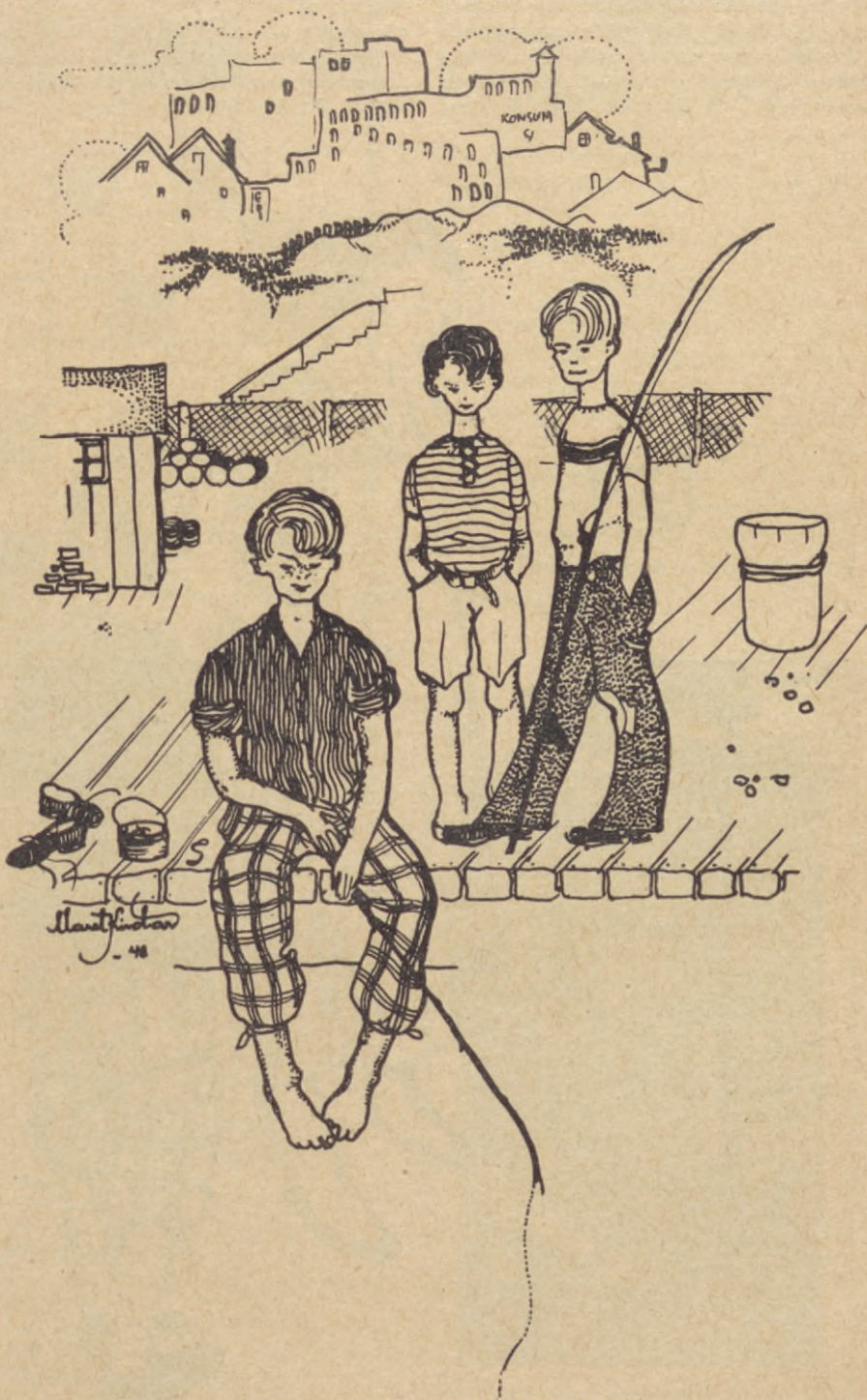
Jag sa så bara. Egentligen var jag så nervös att jag svettades under armarna. Jag började hala in och det var en stor pankas på kroken. Det var den största pankas jag hade sett nån grabb dra upp nån gång där nere vid kajen. Jag hyvade in och tog den av kroken, sen bröt jag nacken av den. Det krassa lite när jag gjorde det. Sen la jag den snett bakom mej ifall att den inte skulle vara riktigt död och försöka sprattla i. Dom andra grabbarna kom fram en efter en och såg på fisken och en del petade lite på den och jag tyckte inte om det. Dom kunde peta på sina egna fiskar och inte på mina, men dom var avundsjuka så klart. Jag bad Lången hålla mitt spö och tog pankan och gick från kajen ner på sandstranden och alldeles till vänster. Den ledde ner till vattnet och där låg det en massa motorbåtar vid bryggor som gick ut från sandstranden. Jag gick ner till vattnet och sköljde pankan. Jag höll ett stadigt tag i den så att jag inte skulle tappa den om den inte var riktigt död och skulle sprattla till lite. Men den var nog död för den rörde inte en fena. Jag gick tillbaks till min plats på kajen och nu hade alla grabbarna flyttat sej närmare den bara för att dom trodde att det nappade bäst där jag hade fått upp pankan. Precis som om det skulle stå en massa pankor på precis

samma plats och bara vänta på att det skulle komma en mask med krok i. Till och med grabbarna som hade legat nere på pontonbron och metat abborre, som det brukade finnas gott om där, hade kommit upp och satt sej på kajen. Alla ville se hur djupt jag hade flötet.

— En sån där pankas får man nog bara en gång, sa Lången.

— Ja, man får nog bara det, sa jag.

Vi fortsatte att meta och det nappade fortfarande dåligt. Jag och Lången fick inte ett enda napp och när grabbarna såg att jag spottade på masken innan jag kas-

tade i så började dom också spotta på masken innan dom kastade i. Jag tyckte det var kul att dom gjorde likadant som jag och tänkte att jag skulle skoja lite med dom och drog upp. Sen spottade jag på masken och sen svängde jag den tre gånger över huvet innan jag kastade i. Alla grabbarna drog upp och tittade på sina maskar innan dom spottade på dom och svängde dom över huvet och slängde. Nu var det så att ett par grabbar trasslade till sina revar och det blev ett liv om vems felet var och det höll nästan på att bli slagsmål, men det tyckte jag bara var bra för när dom höll på och bråkade var det inte så många flöten på vattnet.

En boll kom nerstudsande från Sandplan och hamnade i vattnet och grabben som var på väg efter den hade sån fart

att han inte kunde stanna, utan fortsatte två steg ut i vattnet. Jag undrade vad hans morsa skulle säga när han kom hem, för han blev i alla fall våt ända upp till knäna.

Det nappade fortfarande dåligt och jag tyckte det inte var så skojigt att meta längre och började fundera på om jag inte skulle ta och sticka hemåt. Jag hade ju i alla fall en stor panka. Snorgärsarna hade jag kastat i igen.

— Ska vi kila hemåt, sa jag till Lången.

— Jag väntar ett tag till, sa han.

Jag förstog meresamma att han satt och väntade på att han skulle få upp en sån där stor panka som jag hade fått och att det var därför han inte ville gå hem ännu. Jag sa inget och drog upp och tittade ett tag på masken innan jag kastade i den

igen, efter att ha svängt den tre gånger över huvet.

— Om morsan ska hinna göra i ordning den till middan åt mej så måste jag nog kila snart, sa jag.

— Du kan ju kila så kommer jag efter sen.

— Jag väntar ett tag till då, sa jag. Jag har ingen lust att kila ensam.

Det var för att jag var lite träst för att det skulle komma några stora killar borta vid Bohusgatan. Det var inte så kul att gå ensam om det kom några stora killar där. Det var inte säkert att man skulle hinna klara sej undan när man hade en stor panka att bära på och dessutom met-spöt och maskburken. Det hade hänt förr att man hade fått sej en omgång av dom stora killarna vid Bohusgatan. Var man ett par stycken var det mycket bättre och Lången var fin på att slåss också. Mycket bättre än man skulle kunna tro när man såg honom egentligen.

Det blev broöppning och klockorna pinglade och det kom en stor tvåmastare borta från Danvikshället och vi satt och tittade på den och hur den gick igenom slussen. Sen gick bron ner igen och det var en väldig massa bilar och cyklar uppe vid bron och jag tänkte att klockan kunde nog vara vid femsnåret nu, när det var sån trafik. Jag frågade Lången igen om vi inte skulle kila hemåt. Han tyckte det var lika bra, för om man inte får ett enda napp på ett par timmar så får man nog inget sen heller. Jag kunde ju inte göra annat än att hålla med honom, så vi tog och lindade upp våra revar på spöna och sen gick jag bort och sköljde pankan en gång till för det hade fastnat sand på den sidan den hade legat.

— Du hade röta du, sa Lången. Får jag känna hur tung den är?

Jag ville inte gärna släppa ifrån mej fisken, men jag ville inte neka honom heller för då kunde det hända att han tog den i alla fall. Man kunde aldrig vara riktigt säker på vad han kunde göra. Ibland var han så snarstucken, att man inte kunde sticka en gaffel i örat på honom utan att han blev arg, brukade kusen som hämtade sopor hemma på gården säga. Det var en kul gubbe och han hade gett oss öknamn, men han kallade inte Lången för Lången, utan han kallade honom för Lebon och mej för Habjak och han sa att det var några hundar som hetat så. Han sa att den som var ilsknast hade hetat Lebon och det var därför han kallat Lången för det. Jag räckte Lången fisken och han vägde den i handen.

— Den är fin, sa han. Du hade röta du.

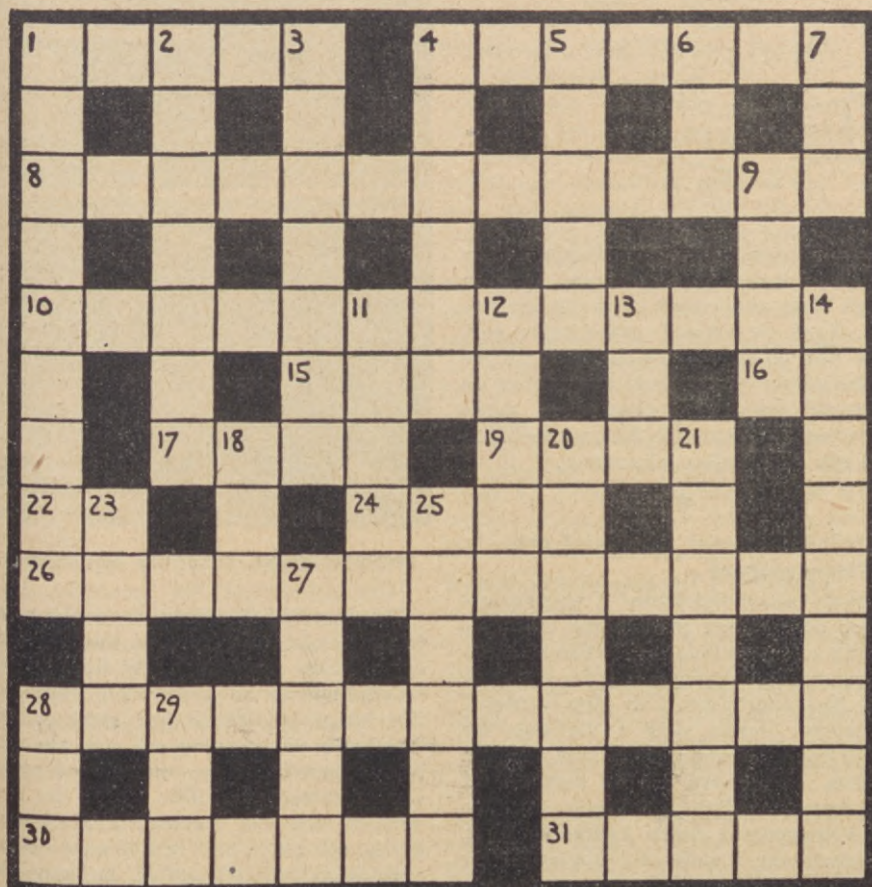
— Ja, sa jag och fick tillbaks fisken.

Jag ville inte säga emot honom för jag tänkte att då kanske han inte skulle lämna tillbaks den, men jag förstog hela tiden att han var bra avundsjuk. Vi gick upp förbi murbruksfabriken och hela tiden tjtade han om vilken tur jag hade

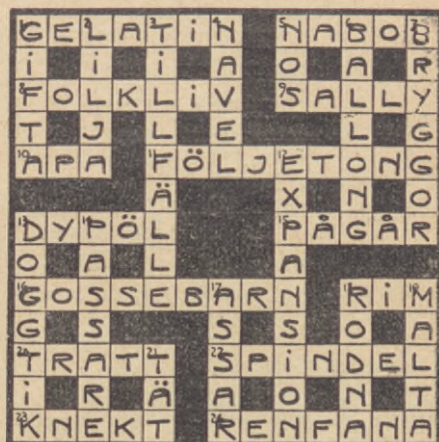
(Forts å sid. 23.)

Korsord Nr 11

Lösning till korsord nr 9.

Pristagare: 1:a pris kronor 10:—, Karin Ohlsson, Strindbergsvägen 47, Stockholm, 2:a pris kronor 5:—, Karin Forsberg, Box 46, Österskär.

Tävlingsregler.

Lösningar till korsord nr 11 skall vara Status redaktion, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda senast den 10 december 1948. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 11". Glöm ej att tydligt ange namn och adress! Två priser, ett på tio och ett på fem kronor utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i januarinumret 1949.

VÄGRÄTA ORD.

1. Formeln för en sagolik inkomst. (5)
4. Lika maskulin som en ankbonde. (7)
8. Vett och vetande, hut och hyfsning. (13)
10. Idiotikon. (13)
15. En av värmlänningarna högt skattad spis. (4)
16. Är varenda sak ni äger. (2)
17. Icke otänkbart fynd i konservburk. (4)
19. Vår räddare i nöden. (4)
22. Ett tänkande — är människan, enligt Pascal. (2)
24. Bonnvatten. (4)
26. Vad har skett med Röde Orm? (13)
28. Regelbundet återkommande syn från kupéfönster. (13)
30. Pipett. (7)
31. Kunna vi nog bli, om vi inte äro alldeles förhårdade. (5)

LODRÄTA ORD.

1. Driv oss samman med gisselslag, och blåste vår skall knopps. (9)
2. En i muntert okynne gjord reflexion. (7)
3. Kvarleva. (7)
4. En stad i staden i Östeuropa. (6)
5. Sju sidor i svenska floran. (5)
6. Har tillgång till äkta mocka. (3)
7. Kanske enda utvägen. (3)
9. Högt trä. (4)
11. Är ju korvspad. (5)
12. Måste kläder, där mal uppträder. (5)
13. Glunten och Magistern. (3)
14. Att föra ett ambulatoriskt liv. (9)
18. Ligger vid Donau och domineras av sin dom. (3)
20. Fyra man i leken. (7)
21. Bör man inte ha i huvudet. (7)
23. En riksbekant mas. (4)
25. Gör man kanske, även om man tar det lugnt. (6)
27. Vill jude gärna göra. (5)
28. Det går fort. (3)
29. Enkelrum med kokvrå. (3)

Status julnummer 1948

utkommer i sedvanlig tradition med en delvis ny typografisk utstyrsel, som vi hoppas skall livligt uppskattas av läsekretsen.

Svenska Akademiens

ständige sekreterare Anders Österling svarar för inledningen med en ståtlig dikt, och det lyriska inslaget i fortsättningen står också på ett förnämligt plan. Nils Ferlin och Martin Nilsson har även strängt sina lyror, vilket borgar för att det är väl sört för den lyriska delen av innehållet.

De kulturella artiklarna

hör helgen till och här kan nämnas ett elegant och kvickt rapsodi i ord och bilder av direktör Björn Hodell — välkänd radioröst och grand old man inom svensk teater. I en annan artikel berättar Bert Miller i anslutning till en serie tjugåriga bilder om julen på film och teater, särskilt med anspelning på julens betydelse för regissörer, författare och alla andra som samverka på den vita duken eller teaterns tiljor.

Tidens rytm och melodi

avspeglar artikeln "Bilens historia är jänkets" av "Flying Reporter", och medan vi är inne på farthållningens område måste också nämnas något om de överraskningar vi ge de tävlings- och problemintresserade.

Gösta Knutsson

svarar för en julpristävlan av det allra finurligaste slaget, och i schack och korsord kommer vi med de traditionsmässigt intellektuella tankenötterna.

Novellerna

i rikhaltigt urval ger prov på ny och äldre prosakonst, vilket måste kunna bereda hela läsekretsen god och underhållande julläsning.

Och sedan vill vi faktiskt inte trötta med plock ur innehållsförteckningen längre utan runda av det hela med att säga några ord om illustrationerna och bildmaterialet, som står på konstnärligt hög nivå som innehållet i övrigt. Slutligen måste vi betona att vi genom de nya tekniska och typografiska finesserna kun-

na ge ett mycket rikhaltigt innehåll trots pappersransoneringen — mera innehåll på ett färre antal sidor har varit vår paroll. Trots de ökade omkostnader som lagts ned på såväl innehåll som utstyrsel håller sig Status ändå som en av de billigaste stora tjeftidningarna — priset är endast 2 kronor, för Status innehållsrika och högklassiga julnummer.

Socialvårdskurser i Halland och Västergötland

Lokala socialvårdskurser i tuberkulosfrågor och aktuell socialpolitik m.m. är en idé som lanserats av Hallands lungsjukas centralförening. Den kurs som ägde rum ifjol upprepades i år sista veckan i september. Denna gång i Varberg, där ett 40-tal medlemmar från hela Halland samlats. Vi återgiva här ett kort avsnitt från kursen ur Hallandspressen, som livligt kommenterat denna kursverksamhet.

Kursen var i stort sett upplagd efter samma former som fjolårets socialvårdskurs i Fegen, och blev liksom denna mycket givande, och kommer därigenom säkerligen att lämna ett gott resultat för det framtida arbetet inom organisationen och samarbetet med de kommunala myndigheterna.

Lördagsprogrammet ägnades i huvudsak förenings- och mötesteknik med föredrag av föreståndare Ingemund Bengtsson, Varberg, som i ett både instruktivt, lärorikt och roande anförande berättade om hur en ordförandeclubba skötes, varjämte han ledde de praktiska tillämpningsövningarna.

Dessförinnan hade kursen öppnats av kursledaren, kontorist Lars Olof Nilsson, Varberg, varjämte avläsare John Höög lämnade en historik för Hallands centralförenings femåriga verksamhet.

Lördagen avslutades med middag samt ett trevligt samkväm.

Klyftan för stor mellan medicinare och socialvårdare.

Söndagsprogrammet upptog ett flertal föredrag, och det första hölls av riksbudsmannen Carl Mohlin, Stockholm, som talade över ämnet "De lungsjukas riksförbund och dess verksamhet".

Socialvårdskurs, föreläsare och åhörare.

Tal. framhöll inledningsvis att det måste anses nödvändigt att de lungsjuka är organiserade med hänsyn till föreliggande omständigheter av sjukdomen. Man kan inte klaga på läkare och sjukhus, och inte heller på landsting och stat, som årligen lägger ut stora summor på sjukvårdsinrättningarna. Men mellan det medicinska och det sociala finns en stor klyfta, och att få bort den är en av organisationens huvuduppgifter. En konvalescentvård är nödvändig om den medicinska vården skall komma till sin rätt, och det är just därvid, som socialvården bör ingripa. Talaren betonade också vikten av närande kost och en god bostad.

Riksförbundet skall vara en intresseorganisation och inte en understödsorganisation. Vi hävda uppfattningen att bli betraktade som vanliga svenska medborgare med dess rättigheter. Kan vi skapa en intresseorganisation, som myndigheterna har respekt för, kan vi vara övertygade om att mycket är vunnet i vårt arbete.

I fortsättningen framhöll tal. att konvalescenterna bör ha en möjlighet att träna sig själva och se vad de orkar med, och därför vore det lyckligt om det funnes särskilda arbetsträningsinstitut ute i länen. Aktuell är även frågan om särskilda konvalescenthem, ty det är inte alltid som tbc-patienterna kan bo i hemmet omedelbart efter utskrivningen från sanatoriet. Talaren poängterade även den betydelse som arbetsberedningen har och vilket värdefullt arbete denna redan utfört.

Den svenska socialpolitiken var ämne för syssloman Einar Linds i Göteborg föredrag. Han framhöll bl. a., att i

och med kyrkans införande i vårt land började socialarbete på olika områden, men så småningom kunde kyrkan inte sköta denna uppgift på grund av att den blev allt för omfattande, varför samhället måste ingripa.

I den sociala verksamheten ingripes bl. a. fattigvården, familjepensioner, barnvård, nykterhetsarbete och mycket annat, som avser att hjälpa de behövande i samhället.

Livliga diskussioner och frågestunder med föreläsarna i olika ämnen gav ett synnerligen gott utbyte och en gemytlig stämning åt hela kursprogrammet.

I Västergötland anordnade Södra Älvsborgs läns konvalescentförening en synnerligen lyckad socialvårdskurs på Fri-stads folkhögskola första veckan i september. Inte mindre än ett hundratal medlemmar hade samlats till denna två-dagars kurs.

Intresset för kursen har varit så stort att vi måste ransonera deltagandet förklarade föreningens ordf., Vilhelm Johansson, i ett uttalande för Västgöta-Demokraten.

Föreläsningar hölls av sanatorieläkare Sigurd Backman, Sjö Gunnarsbo, riksom-budsman Carl Mohlin från De Lung-sjukas Riksförbund i Stockholm och syss-loman Einar Lind, Göteborg m. fl. Det blev en givande samvaro dessa kursdagar, och denna upplysningsverksamhet om tu-

berkulosfrågor i form av kursdagar kom-mer säkerligen att utvecklas vidare i Väs-tergötland.

Föreningarna i Halland och Västergöt-land ha tagit initiativ genom dessa kur-ser, vilka äro väl värda att praktiseras även av det övriga landet.

Västberga gård upplåtes helt för arbetsterapi

Stockholms centralsdispensär kommer att överta den till Västberga gård höran-de trädgården, och där driva trädgårds-rörelse som ett led i strävandena att be-reda sina patienter tillfälle till lämplig sysselsättning under eftervårdsperioden.

Som bekant disponerar dispensären se-dan någon tid Västberga gårds huvud-byggnad, där en verkstadsavdelning för partiellt arbetsföra inrättats. Fastighets-kontorets lantegendomsavdelning har nu funnit det lämpligt, att även trädgården erbjuds sjukhusdirektionen för likartat ändamål, vilket tacksamt accepterats. För att igångsätta verksamheten begär direk-tionen nu anslag av stadsfullmäktige med 15.000 kr. jämte rätt att anställa en träd-gårdsmästare.

Sysselsättningsterapi i Brittiska Ostafrika

Tills för några år sen hade inget försök gjorts att systematiskt bekämpa före-komsten av kirurgisk tuberkulos bland folken i Ostafrika. Då började emellertid

ortopediska avdelningen vid Native Civil Hospital i Nairobi i Brittiska Ostafrika ta upp striden med denna sjukdom, som fö-rekommer påfallande mycket bland inne-vånarna i Kenyas högländ.

Här är inte platsen närmare skildra det-ta hälsovårdsarbete eller beröra dess re-sultat, men det kan vara intressant no-tera den roll som sysselsättningsterapi spelar i sammanhanget.

När patienten efter operationen blivit tillräckligt stark för att kunna sysselsätta sig med något lätt arbete uppmuntras vederbörande att tvinna rep av sisalhampa och att av dessa rep tillverka dörrmattor. För varje matta betalar sjukhuset två shilling. Dyliga mattor används av samt-liga statliga sjukhus i Brittiska Ostafrika och avsättningen är alltså säkrad.

Så snart den sjuke lämnat sängen och blivit i stånd förflytta sig inom sjukhuset utan hjälp får vederbörande lära sig spin-na ull eller väva mattor och bonader. Det finns god lokal marknad för sådana ar-tiklar.

Varje patient betala; i förhållande till sin arbetsprestation och sysselsättnings-terapi har blivit så uppskattad bland pa-tienterna att det är vanligare med klagomål över att arbetsterapi är inställd lör-dagseftermiddagar och söndagar än över smärtande eller besvärliga förband.

Eftervården av dessa sjuka bjuder på svårlösta problem. Man måste på något

EN STOR PANKA.

(Forts fr. sid. 20.)

haft och jag sa att nästa gång var det sä-kert hans tur. Sen gick vi Östgötagatan upp mot Ringvägen och på båda sidorna var Stadens Trädgårdar. Det fanns inga killar uppe vid Bohusgatan och jag tänkte att då hade jag ju lika gärna kunnat gå solo så hade jag sluppit höra hans tjat om vilken tur jag hade haft.

Vi gick sakta ända hem och skiljdes inne på gården och bestämde att vi skulle gå ut och ha nåt kul när vi hade käkat. När jag kom upp så undrade morsan vad jag hade varit så länge och jag ljög och sa att jag inte visste vad klockan var, fast-än jag mycket väl visste det. För det ha-de jag sett i konsumbitiken i hörnet och jag var lite rädd att farsan skulle vara hemma för då kunde man inte veta hur det skulle gå. Han var sådär som Lången med gaffeln och örat.

Jag försökte vara lite hemlighetsfull och frågade morsan vad vi skulle ha för mat till middan och hon sa att det skulle bli fläsk och potatis.

— Jag gillar inte fläsk nåt vidare, sa jag.

— Vad säger du pojke, tycker du inte om fläsk. Du skulle behöva svälta lite.

Sådär sa hon alltid. Alltid när man inte ville kaka så sa morsan att man skulle be-höva svälta ett tag och var farsan hemma

så stämde han i meresamma och sa att man skulle behöva lära sej veta hut. Det fick jag lära mej göra när jag var pojke, sa han, och inte var det bättre sen på regementet heller må du tro. Jag hade många gånger tänkt fråga honom varför han värvade sej, men det har jag aldrig vägat.

— Jag vill ha fisk, sa jag.

— Är du inte riktigt klok pojke, ska man behöva ordna särskild mat för dej. Kommer aldrig på fråga. Inga överklass-fationer.

— Jag har fisk själv, sa jag och drog fram pankan som jag hade bakom ryggen och visade upp den.

— Vad är det där, sa morsan och kisade lite med ögonen.

— Det ser ut som en panka, sa jag.

Jag var förvånad över att inte morsan kunde se att det var en panka. Det tyckte jag varenda människa skulle kunna se och att det var en riktig baddare ändå.

— Det blir brat mat till Jonsons katt det.

Jag trodde jag hörde fel. Skulle Jonsons katt ha min fina panka. Hade dom en katt så skulle dom väl kunna hålla den med mat också. Jag tänkte i alla fall inte sitta och kasta bort mina eftermiddagar på att dra upp fisk till den.

— Jag vill att du ska koka eller steka den åt mej.

— Kommer aldrig på frågan, sa morsan. Tror du att jag kommer att förstöra smör på en sån där kloakfisk.

Nu tyckte jag att hon gick för långt. Kloakfisk, jag hade knappast hört nåt värre. Min fina panka en kloakfisk.

— Nu går du ner till Jonsons med fis-ken, såna där kan man inte äta.

— Jag vill inte gå ner med den, sa jag. Jag vill ha den själv.

Det kändes konstigt på nåt sätt. Jag tror nästan jag fick tårar i ögonen vad det nu kunde bero på. Jag undrade om morsan verkligen hade rätt, att den inte gick att äta.

— Såna där fiskar brukar vara alldeles fulla med binnikemask, sa hon.

— Jag vill inte gå ner med den i alla fall, sa jag. Ska den dit ner får du gå själv.

Morsan tog fisken och la den i en påse. — Du måste hålla med om att den är bra stor i alla fall, sa jag.

— Ja, det är nog en av dom största pan-kor jag har sett, sa hon.

Det var en liten tröst och jag tänkte att jag nog skulle säga till Lången att den smakade alla tiders. Det var ju onödigt att han skulle ha reda på att pankan inte gick att äta och när jag tänkte det hoppa-des jag nästan att han skulle få upp en som var riktigt stor nån gång när vi satt nere vid kajen och metade.

sätt ordna så att de utskrivna patienterna med regelbundna mellanrum inställer sig vid sjukhuset för erforderlig läkarkontroll. Det gäller också att se till att de sjuka inte går ut till ett för hårt och tungt arbete och att tillgodose detta krav är sannerligen inte lätt i ett land som praktiskt taget saknar industrier och med en befolkning som under relativt primitiva former bedriver jordbruk, boskapsskötsel och jakt. Sysselsättningsterapin har blivit en bra hjälp i svårigheterna.

Patienterna intresseras för att använda en del av de pengar de förtjänar under sjukhusvistelsen till att köpa sig egna spinnrockar. På sjukhuset får de lära sig spinna och när de en gång återvänder till sina hem kan de börja ett hemarbete som inte är för tungt och som ger någorlunda försörjning. Sjukhuset köper upp all spunnen ull och placerar den sen på marknaden. Genom att fungera som hemarbetscentral står sjukhuset i fortsatt kontakt med de f. d. patienterna och blir i stånd utöva den önskvärda medicinska efterkontrollen av dem. Var tredje eller fjärde månad kommer på detta sätt den f. d. patienten in till sjukhuset för att sälja sina arbetsprodukter och blir då samtidigt läkarundersökt.

Så går i ett land med ett efter våra förhållanden primitivt näringsliv och outvecklad socialvård, sjukvården och arbetsvården hand i hand för att återföra sjuk till hälsa och försörjning genom eget arbete.

BETALD

ANNONSPLATS

VÅGA — VINNA

För endast kr. 5:— pr mån. kan Ni få del i ett s. k. bolagstips. 1.000 andel vid fullst. system. Dessutom får Ni del i 25 st. lotter i Sv. Penninglotteriet. Tipssyst. tillställs varje delägare varje vecka.

4×95 öre = 3:80 andelsavg. i tips.
4×20 öre = 0:80 portoutgifter
1×30 öre = 0:30 and.-avg. i lottsedl.
1×10 öre = 0:10 utskrivningsbesv.
Summa kr. 5:—

Insänd kr. 5:— pr postanvisn. I DAG!

S. NORDWALL, Österås.

Schack

Redigerad av

E. LUNDIN

och

G. SKARP

SKÖNHETSPARTI.

Vid Interzonala turneringen i Saltsjöbaden 1948 tilldelades Lilienthal första skönhetspris för nedanstående parti.

INDISKT PARTI.

A. Lilienthal,

Ryssland

- d2—d4
- c2—c4
- Sb1—c3
- a2—a3
- b2×c3
- e2—e3
- Lf1—d3
- Sg1—e2
- e3—e4

Bättre är 9.—, d7—d6.

- 0—0
- e4—e5

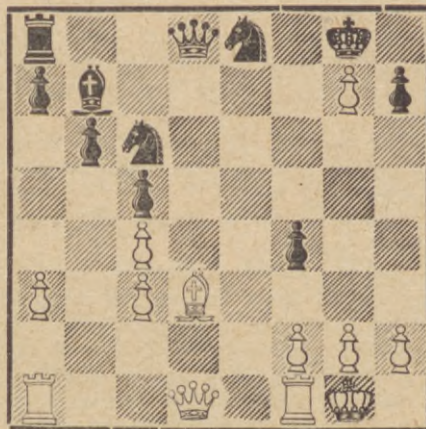
Signalen till angrepp!

- —
- d4×e5
- Lc1—f4
- e5×f6 e. p.

Detta till synes plausibla drag ger vit tillfälle att kombinera.

- f5×g7! Tf8×f4
- Se2×f4 e5×f4

Ställning efter svarts 16:e drag:

- Ld3×h7! — —

Elegant och effektivt!

- — Kg8×h7
- Dd1—h5 Kh7×g7
- Ta1—d1 — —

De vita tornen ingripa nu avgörande i slutstriden.

- — Dd8—f6
- Td1—d7 Kg7—f8
- Td7×b7 Sc6—d8
- Tb7—d7 Sd8—f7
- Dh5—d5 Ta8—b8
- Tf1—e1 F4—f3
- Te1—e3 Uppgivet.

Lösningar.

Problem nr 2 (av Zilhai).

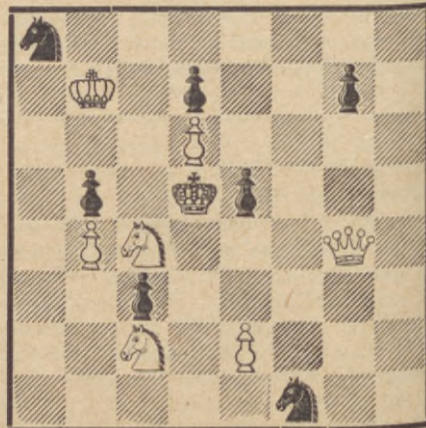
- Tf8—e8.

Studie nr 2 (av Schwers).

- Sb5, Kb4, 2. Sc3, K×c3. 3. Tc7†, Kd4. 4. Td7†, Ke4. 5. Te7†, Kf5. 6. Te1 (Remis).

PROBLEM N:R 3.

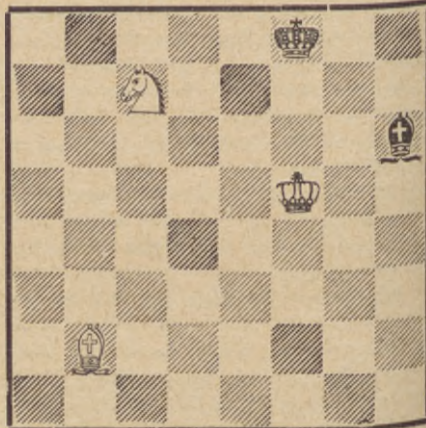
J. Keeble.

Matt i två drag.

STUDIE N:R 3.

A. Troitzky.

Vit vinner.

Pälsen Ni drömmer om...

finner Ni hos

Gör ett besök hos oss — Ni behöver ej känna något köptvång — och övertyga Er om att vi har just den päls Ni "drömt om".

Bråddgatan 1 NORRKÖPING Telefon 210 02

KUNGS LIVSMEDEL OCH SKEPPSHANDEL

Inneh. LEMON o. STEDING

Kungsgatan 8 - LULEÅ - Tel. 4324, bostad 2510

Kött-, fläsk- och charkuterivaror
Sprit, Tobak, Cigaretter, Proviant
Däcks- och maskinförnödenheter

Vår strävan: BÄSTA MÖJLIGA KUNDSERVICE

för skoslitning!

Begär därför
»BERGSHUD»
nästa gång
Ni halvular
skorna!

Tillverkas av:

AB. WILH. GRÖNVALLS LÅDVERK
KINGELHOLM

Lundin & Lindberg

Tel. 313 64 Väduren 21 Tel. 313 64

ESKILSTUNA

STOCKHOLM med omgivning

Medlemskap i statsunderstödd

SJUKKASSA

är en ekonomisk tillgång, som Ni ej kan undvara. Skydda Eder själv och Edra barn genom inträde i ortens erkända sjukkasse

ÖSTRA SVERIGES

ERKÄNDA CENTRALSJUKKASSA

Sveavägen 61 — Stockholm

Tel. 23 09 85

JUTELUMP

Säckar och juteväv köpes. Fördämningsmattor, cisterner, sand- och torkgaltar säljas. Koksgrutor, Järnbalkar och Plåt.

A. JÖNSSON & C:o

Timmermansgat. 47 - Stockholm

Tel. 43 03 59, 43 63 83

GYNNA STATUS
ANNONSÖRER

Medicinalstyrelsens chef general- direktör Axel Höjer

talade vid en socialvårdskurs i Stockholm och gjorde härvid en del jämförelser mellan läkarvården i Sverige och andra länder. För att uppehålla en hög hälsostandard behövs det flera läkare och en effektivare hälsokontroll:

"Med dubbelt så många läkare som nu skulle vi kunna öka befolkningens livslängd med ytterligare tioåret. I USA finns en läkare på 700 medborgare, i Norge och Danmark en på tusen och här i Sverige — en på 1.600. Hur kan man då begära, sägs det, att läkarna skall utvidga sitt arbetsområde? Men vi kan inte nöja oss med att enbart ta hand om de sjuka — det är en dålig läkarvård som inskränker sig därtill. Det beräknas att varje person gör omkring två läkarbesök pr år, kunde man få det därhän, att det blev tre, varav två vore hälsokontroll, skulle mycket vara vunnet. Läkarna måste få tekniska medhjälpare — såsom fysiker och kemister, psykologer och skrivbiträden, jämte en stab propagandister för att sprida upplysning om det ur medicinska synpunkt normala liv, människan borde leva."

BODEN

ALLT I SKIDOR

Anders Perssons Splitkein, Stavar, Bindningar, Vallor, Skidskor. Stor sortering i WALLSTENS JÄRNHANDEL, BODEN
Tel. 10 43 — 43

TANDLÄKARE WÄNNSTRÖM

Drottninggatan 4 - Telefon 1019

BODEN

INGV. FORSBERG SMIDES- & MEK. VERKSTAD

Strandplan 5 Tel. 1072

— REKOMMENDERAS —

Ska' de köpas tyger eller kläder
gå vi till

ÅKERLUNDS
EKIPERING FÖR ALLA ALDRAR

BODEN**N. F. HEDVALL & Co.**

BODEN — Tel. 22 12

Specialtillverkning:

Skidkängor och Norrlandspjäxor,
filtskidkängan "General".**MARTIN HEDMANS**

BAGERI, KONDITORI och KAFÉ

Kungsgatan — BODEN — Telefon 2280

Rekommenderas

Dagligen färskt bröd o. gott bryggt kaffe

I 19:ns DAMFRISERING

(Inneh. Inga-Mari Hemling)

Rekommenderas

Tel. 1769 BODEN Tel. 1769

Britta Nilssons**FINBAGERI & CAFÉ**Kungsgatan 10, BODEN. Telefon 2598
Rymliga och trevliga lokaler

Beställn. emottagas

Begravningar arrangeras

**BORÅS och SÖDRA
ÄLVSBOGSLÄN**

Vid elektriska installationer

ring 122 47, 132 47

ELEKTROFIRMAN MAGNETKontor: LILLA BROGATAN 38
Affär: LILLA BROGATAN 30**Hjelms Bil AB.****H. Svegmarks
Fabriks A/B**

BORÅS

Tel. 176 55

ESKILSTUNASE PÅ SLANTEN
OCH KVALITÉN —

köp i

konsum

ESKILSTUNA

Tandläkare

VALTER SÖDERBERG

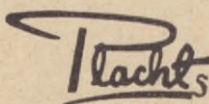
ESKILSTUNA — Torshälla

Telefon 306 66, 551 77

P. LINDAHLS BOKHANDEL

Kungsgatan 10 Tel. 310 40

ESKILSTUNA

Stor sortering i allt vad till branschen
hörer.**EN PÄLS**från våra ateljéer
kännetecknas av
en säker, förfinad
stil och omsorgs-
fullaste utförande.
Pälsvaror i detalj
och engros, kvali-
tetsvaror till låga
priser.**PÄLSATELJÉ**
Nyforsgatan 3 D - Tel. 360 69 - Eskilstuna

BETALD ANNONSPLATS

FALKÖPING**Bröderna Wahl A.-B.**

FALKÖPING

Tel. 148 o. 1148 — Tel. 148 o. 1148

Disponenten 902

GÄVLE**BUSS-CAFÉET**(FULLSTÄNDIG KAFÉRÖRELSE)
Gävle Tel. 6573OBS! Även till avhämtning och
utskickning.**VACKRA MÖBLER**
STIL — KVALITET — LÅGA PRISER
AB SÖRMANS MÖBELAFFÄR
Drottninggatan 11, Gävle. Telefon 875
Sandviken. Telefon 3472**JÖNKÖPING**

med omnejd

Byggtjänst i Jönköpings A.-B.

Tel. 63 95 96 — 96 63 09

Specialfirma för byggnadsmaterial.

BETALD ANNONSPLATS

KALMAR**BRÖDERNA MAGNUSSON
SMIDESVERKSTAD**

Tel. 84 HOSSMO Tel. 84

Utför alla slags smides- och reparations-
arbeten. Gas- och elsvetsningsrep. Hov-
slageri. Värmelednings- och sanitära
reparationer.**MJÖLKBAREN**

S:a Långgat. 22 — Tel. 7 62

Frukost, Lunch och Middag. Varma
rätter serveras hela dagen. - Kaffe
The o. Choklad. - Trädgårdsservering

BETALD ANNONSPLATS

KARLSKRONA**Gilles Konditori**N:a Kungsgat. 24. KARLSKRONA
REKOMMENDERAS**KIRUNA**Alltid färsk **BAKVERK**
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN
(PAUL LAVÉN)
— Tel. 109 —
TARTOR — EFTERRÅTER**LULEÅ****KÖPKUNGS-RADIO**

H. G. JOHANSSONS Radioaffär

Luleå

LULEÅ KEMISKA TVÄTT

Smedjegatan 24 Telefon 1466

LULEÅ

KEMISK TVÄTT — ANGPRESSNING
Ring Ni, så hämta vi!

L U L E A

Bröderna Hedlund

TILLVERKARE AV:

VIBRO-BLOCK

Tel. 501 11 L U L E A Box 20 18

BRUNNSBORRNINGAR

utföres av

Borrörman **H. BJURSTEN**

Box 524 - L u l e å - Tel. 3191

M A L M Ö

Allt i päls

hos

Kör snär FELDT

Telefon 124 84

Davidhallsgatan 15, Malmö

Hörnet av Kärleksgatan

N O R R K Ö P I N G

GUMMICENTRALEN

Stockholmsvägen 22-26

Tel. 268 30 NORRKÖPING Tel. 268 30

Utför alla slags reparationer.

Försäljning av nya ringar.

Aktiebolaget Trycksaker

BOK- & ACCIDENSTRYCKERI

Repslagaregatan 25

Telefon 209 52 Postgirokonton 13 05 52

M O R A N N A S

HEMBAGERI & KAFFESTUGA

Hospitalsgatan 23 — Norrköping

Telefon 222 66.

Beställningar mottagas tacksamt!

Kjellman & Bothvidssons Tryckeri

(Inneh. N. HELLRON)

Trädgårdsgatan 1 Tel. 200 56

Smakfulla Visit- och Bjudningskort.

Utför alla slag av Trycksaker för

handel och industri.

Snabbt utförande - Humana priser

ALLT I BLOMMOR!

Ekströms Hovblomsterhandel

Drottninggatan 6

Telefoner: 230 10, 208 99

N Y B R O

till hushållens tjänst
charkuteri
speceri
manufakturavdelningar

KOOPERATIVA

ÖRSJÖ NYBRO FLEROHOPP

N Y K Ö P I N G

KAPPCENTRUM

Specialaffär för Kappor och Klänningar

Brunnsgatan 29 - Tel. växel 1108,1478

NYKÖPING

S U N D S V A L L

med omnejd

Järnkonstruktioner och Smiden

för hus och fabriksbyggnader

Andersson & Nilssons Smidesverkstad

Telefoner 4757, 4767 — SUNDSVALL

DUCO & MALAREVERKSTAD

Modernt och tidsenligt inredd efter senaste förordningen

C. ERIK BERGSTRÖM

Förstklassigt arbete Humana priser

N. Järnvägsgatan 52 Telefon 1718

U M E Å med omnejd

DOKTOR BJÖRN MORAEUS

Storgatan 87 - UMEÅ

L u n g s j u k d o m a r

Mottagning efter överenskommelse per telefon Umeå 28 60.

Föreningen MÖBELSNICKERIET

Grisbacka, GRUBBE

Tel. Fabr. 394. Kont. 684

U m e å

HERMANSSONS MÖBELAFFÄR

MÖBLER, MATTOR, GARDINER

Telefon 183 — Storgatan 36

U P P S A L A

A.-B. RÖRKOMPANIET

E. B. Widén

Vaksalagatan 27 - UPPSALA

Tel. 307 86, 347 86.

Fil.: Kyrkogat. 4, Norrtälje. Telefon 11 79.

Värme, Ventilations- och Sanitetsanläggningar samt Reparationer.

U P S A L A

KUNGSÄNGENS

KEMISKA TVÄTT

Kungsängsgatan 23

Tel. 382 52

REKOMMENDERAS

V Ä S T E R Å S

BRÖDERNA NARVING

Charkuterifabrik

Tel. 318 41, 318 10 — HYTTAN

— PARTIAFFÄR —

REKOMMENDERAS

EDSTRÖM & GRANDELL

Plåtslageri

Tel. 306 12 Blåsbrogatan/10 Tel. 306 12

V ä s t e r å s

ERIKSSONS EFTR.

Frukt & Grönsaker

Rekommenderas

Stora Torget 3

Tel. 355 12 Västerås Tel. 355 12

Ö R E B R O

VID BESÖK I ÖREBRO

REKOMMENDERAS

FENIX — FREDEN

TERRASSRESTAURANTEN

BERGSLAGENS ALLM.

RESTAURANTAKTIEBOLAG.

Örebro Lump- & Skrotaffär

Magasin o. Kontor, Triangeln, Örebro

Tel. 130 43

Köper och säljer i parti och minut:
Järn- och Metallsrot samt Lump av
alla slag.

Hushållsskolan MARGARETA

Ö R E B R O

Klostergatan 11 Tel. 118 70, 117 50

1:a kl. Matsalar

Festväning och Matvaruaffär

Elever mottagas

Alla slags SKROTVAROR

uppköpes till högsta dagspris i

Produkt- & Materialaffären

Kyrkvägen ÖREBRO Tel. 121 50

(Söder om Markbackens gård)

TURMAN

I TÄTEN

HERRKLÄDER

GOSSKLÄDER

EKIPERING

tel. 240 20 Storgatan 24 tel. 240 20

Ö r e b r o

Seborin

**Hardy Alandh-
kompressen**

**Hardy Alandh-
skönhetsserie**

representera tre förnåma pro-
dukter i vår stora kollektion
av kvalitetspreparat för den
moderna skönhetsvården

AB K. ANDERSSONS TEKN. FABR.

Verkst. dir. HARDY ALANDH

CENTRALBADET - STOCKHOLM - TEL. 23 39 65 (växel)

Utställning och nederlag för Göteborg med omnejd: Geijersgatan 7, tel. 168735